

Міністерство освіти і науки України
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потєбні
Запорізького національного університету

Н. О. Данкевич

**АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Методичні вказівки
до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти магістр
спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Затверджено
Вченою радою ЗНУ
Протокол № ___ від _____ 2023 р.

Запоріжжя
2023

УДК: 338.45: 69:03(075.8)
Д186

Данкевич Н. О. Аналіз виробничо-господарської діяльності будівельних організацій : методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 72с.

У виданні подано зміст практичних занять та самостійної роботи відповідно до робочої програми курсу «Аналіз виробничо-господарської діяльності будівельних організацій». Увагу акцентовано на вирішенні завдань які гармонійно поєднують методологічні основи та методику проведення аналізу з оцінкою господарської діяльності організацій будівельної галузі. Методичні вказівки призначені для використання в освітньому процесі.

Для здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія»,

Рецензенти:

В. І. Анін - доктор економічних наук, професор, кафедри промислового та цивільного будівництва;

О.Г. Добровольська - кандидат технічних наук, доцент, кафедри міського будівництва та архітектури.

Відповідальний за випуск

І. А. Арутюнян, доктор технічних наук, доцент, завідувач кафедри промислового та цивільного будівництва.

З М І С Т

ВСТУП.....	6
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 Способи вимірювання впливу чинників у аналізі господарської діяльності.....	8
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 Аналіз виробництва і реалізації продукції.....	13
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 Аналіз використання персоналу підприємства і фонду заробітної платні	17
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4 Аналіз дотримання термінів тривалості будівництва.....	27
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5 Аналіз стану і використання основних фондів.....	30
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6 Аналіз собівартості продукції (робіт, послуг).....	36
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	40
ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 8 Аналіз об'ємів ефективності інвестиційної діяльності.....	42
Додаток А.....	47
Додаток Б.....	49
Додаток В.....	51
Додаток Г.....	53
Додаток Д.....	55
Додаток Е.....	57
Додаток Ж.....	59
Додаток З.....	61
Додаток К.....	63
Додаток Л.....	65
Додаток М.....	67
Використана література	69
Рекомендована література	69

ВСТУП

Забезпечення ефективного функціонування будівельних організацій вимагає економічно грамотного управління їх діяльністю, яке багато в чому визначається умінням її аналізувати. За допомогою комплексного аналізу вивчаються тенденції розвитку, глибоко і системно досліджуються чинники зміни результатів діяльності, обґрунтовуються бізнес-плани і управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, виробляється економічна стратегія його розвитку.

Комплексний аналіз господарської діяльності є тією областю знань, яка найкращим чином об'єднує всі дисципліни, що вивчаються студентами. Він ґрунтується на гармонійному поєднанні виробничого і фінансового аналізу, забезпечує інтегроване, широке розуміння виробничий-фінансової діяльності підприємства.

Дисципліна «Аналіз виробничо-господарської діяльності будівельних організацій» відноситься до блоку дисциплін вільного вибору студентів в межах спеціальності циклу професійної підготовки для спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія» і розглядає методологічні основи економічного аналізу, основи комплексного економічного аналізу, методи та практики здійснення внутрішньогосподарського аналізу та аналізу фінансово-господарської діяльності будівельних організацій.

Метою викладання навчальної дисципліни «Аналіз виробничо-господарської діяльності будівельних організацій» є отримання знань про теоретичні, методичні та організаційні основи аналізу виробничо-господарської діяльності економічних суб'єктів та набуття практичних навичок виконувати аналіз факторів впливу на економічні показники підприємства, комплексно оцінювати досягненні результати, виявляти резервів підвищення використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Аналіз виробничо-господарської діяльності будівельних організацій» є:

- ознайомлення з теоретичними аспектами формування виробничої програми, економічних показників будівельних організацій та баз будівельної індустрії;
- засвоєння основних положень виробничо-галузевої нормативної документації, елементів системи управління на стадії виконання будівельної робіт;
- набуття навичок застосування методів і прийомів аналізу основних економічних показників та виявлення кількісних і якісних залежностей кінцевих результатів виробничо-господарської діяльності від основних факторів виробництва;
- набуття практичних навичок у підготовці інформаційної бази для обґрунтування і вибору управлінських рішень;

– вироблення умінь визначати вплив виробничих факторів на економічні показники підприємства та робити пропозиції їх поліпшення, вести облік матеріальних цінностей та контроль за їх станом і витратами.

Окрім того, у результаті вивчення дисципліни студент повинен набути вміння і засвоїти знання використовувати джерела економічної інформації, методи та прийоми аналізу, проводити аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, проводити розрахунок та аналіз основних економічних показників роботи підприємства, економічно правильно формулювати постановку задач, будувати загальні висновки на основі виконаних аналітичних процедур

У разі успішного вивчення навчальної дисципліни студент зможе:

– розуміти сутність економічних явищ і процесів, їх взаємозв'язку і взаємозалежність.

– деталізувати, систематизувати, моделювати та визначати вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на виробничо-господарську діяльність будівельної організації.

– застосувати методи і прийоми аналізу для визначення основних економічних показників та виявлення кількісних і якісних показників залежності кінцевих результатів виробничо-господарської діяльності від основних факторів виробництва;

– виконувати аналіз факторів впливу на економічні показники, комплексно оцінювати досягнуті результати та робити пропозиції їх поліпшення;

Відповідно до структурно-логічної схеми курсу «Аналіз виробничо-господарської діяльності будівельних організацій» тематично пов'язаний за такими дисциплінами: «Сучасний стан нормативного забезпечення та управління якістю будівництва», «Техніко-економічне обґрунтування будівельних рішень», «Логістичні аспекти забезпечення будівельних об'єктів», «Модернізація, реконструкція та ремонтно-відновлювальні роботи в будівництві», «Моніторинг та удосконалення інженерних об'єктів», що формують профіль фахівця в галузі будівництва.

У пропонованому виданні подано зміст і методику практичних робіт з основних тем курсу. Під час виконання завдань студенти виконують розрахунки, які пов'язані з аналізом та обґрунтуванням економічних рішень в діяльності будівельної організації.

Самостійну роботу студента організовує та спрямовує викладач, а також надає консультативну допомогу та здійснює методичне керівництво у ході засвоєння програмного матеріалу.

Видання сприятиме ефективному засвоєнню теоретичних основ курсу, набуттю необхідних умінь проводити економічний аналіз сучасного стану питань в галузі будівництва та цивільної інженерії.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

СПОСОБИ ВИМІРЮВАННЯ ВПЛИВУ ЧИННИКІВ У АНАЛІЗІ ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства направлений на оцінку її ефективності і раціональності використання сировинних, трудових, фінансових і інших ресурсів підприємства виявлення резервів виробництва підготовку аналітичної бази для управлінських вирішень, що приймаються.

Визначення величини впливу окремих чинників на приріст результативних показників є одним з найважливіших методологічних завдань аналізу виробничо-господарської діяльності.

Методичні прийоми техніко-економічного аналізу різноманітні, їх вибір і застосування визначаються метою та завданнями аналізу, повнотою і якістю вихідної інформації, змістом аналізованих об'єктів.

Найважливішими прийомами (способами) упорядкування, систематизації, наукової обробки і узагальнення економічної інформації, які застосовуються в процесі аналізу виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств і організацій міського житлово-комунального господарства, є: порівняння, деталізація, балансовий прийом, метод статистичних групувань, спосіб перерахування показників, метод абсолютних, відносних і середніх величин, ряди динаміки, спосіб зіставлення паралельних рядів, індексний метод, метод ланцюгових підстановок, вибірковий метод, метод експертних оцінок, метод кореляції, статистичні таблиці, графічний метод, математичні методи з використанням обчислювальної техніки та ін. Для глибокого і всебічного вивчення виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств і організацій міського господарства не можна обмежуватися тільки одним яким-небудь прийомом дослідження, оскільки кожен з них виконує якийсь конкретне завдання, тому вони органічно доповнюють один одного і тільки в цілому становлять повну методику економічного аналізу.

Задача № 1 Спосіб ланцюгової підстановки.

1. Основні твердження та приклад розрахунку. Використовується для розрахунку впливу чинників у всіх типах детермінованих факторних моделей: адитивних, мультиплікативних, кратних і змішаних (комбінованих). Цей спосіб дозволяє визначити вплив окремих чинників на зміну величини результативного показника шляхом поступової заміни базисної величини кожного факторного показника в об'ємі результативного показника на фактичну в звітному періоді. З цією метою визначають ряд умовних величин результативного показника, які враховують зміну одного, потім два, три і подальших чинників, допускаючи, що інші не міняються. Порівняння величини результативного показника до і після зміни рівня того або іншого чинника

дозволяє елімінувати вплив всіх чинників, окрім одного, і визначити дію останнього на приріст результативного показника.

Порядок застосування цього способу розглянемо на прикладі, приведеному таблиці 1.

Як нам вже відомо, об'єм валової продукції (ВП) залежить від двох основних чинників першого порядку: чисельності робочих (ЧР) і середньорічного виробітку (РВ). Маємо двох факторну мультиплікативну модель:

$$ВП = ЧР \times РВ$$

Алгоритм розрахунку способом ланцюгової підстановки для цієї моделі:

$$ВП_0 = ЧР_0 \times РВ_0 = 100 \times 4 = 400 \text{ тис. грн}$$

$$ВП_{\text{Усл}} = ЧР_1 \times РВ_0 = 120 \times 4 = 480 \text{ тис. грн}$$

$$ВП_1 = ЧР_1 \times РВ_1 = 120 \times 5 = 600 \text{ тис. грн}$$

Таблиця 1

№ п/п	Показник	Умовне значення	Рівень показника		Відхилення, %	
			базовий	поточний	абсолютне	відносне
1	Валова продукція, тис. грн	ВП=ЧР*РВ	400	600	+200	+50
2	Середньосписочна чисельність робітників	ЧР	100	120	+20	+20
3	Середньорічний виробіток продукції одним робочим, тис. грн	РВ	4	5	+1	+25
4	Кількість відпрацьованих днів одним робочим за рік	Д	200	208,3	+8,3	+4,17
5	Середньоденний виробіток робочого, грн.	ДВ=РВ/Д	20	24	+4	+20
6	Середня тривалість зміни, годинах	Т	8	7,5	-0,5	-5
7	Середньо годинний виробіток продукції одним робочим, грн.	ГВ=ДВ/Т	2,5	3,2	+0,7	+28

Як бачимо, другий показник валової продукції відрізняється від першого тим, що при його розрахунку прийнята чисельність робочих поточного періоду замість базового. Середньорічне вироблення продукції одним робочим в тому і іншому випадку базова. Значить, за рахунок зростання чисельності робочих випуск продукції збільшився на 80 тис. грн. (480 - 400).

Третій показник валової продукції відрізняється від другого тим, що при розрахунку його величини виробітку робочих прийняти згідно фактичному рівню замість базового. Кількість же працівників в обох випадках звітного періоду. За рахунок підвищення продуктивності праці об'єм валової продукції збільшився на 120 тис. грн. (600 — 480).

Таким чином, збільшення об'єму валової продукції викликаний наступними чинниками:

- а) зростання чисельності робочих + 80 тис. грн.;
 б) підвищення рівня продуктивності праці + 120 тис. грн.

Разом + 200 тис. грн.

Обов'язково повинно виконуватися наступна умова:

$$\Delta ВП_{чр} + \Delta ВП_{рв} = \Delta ВП_{заг}$$

Відсутність такої рівності свідчить про допущені помилки в розрахунках.

Якщо потрібно визначити вплив чотирьох чинників, то в цьому випадку розраховується не один, а три умовні показники, тобто кількість умовних величин результативного показника на одиницю менше числа чинників.

Схематично це можна представити таким чином.

Рівень результативного показника	Умови розрахунку результативного показника			
	Фактор I	Фактор II	Фактор III	Фактор IV
Базовий	t ₀	t ₀	t ₀	t ₀
Умовний 1	t ₁	t ₀	t ₀	t ₀
Умовний 2	t ₁	t ₁	t ₀	t ₀
Умовний 3	t ₁	t ₁	t ₁	t ₀
Поточний	t ₁	t ₁	t ₁	t ₁

Проілюструємо це на чотирьох факторній моделі валової продукції:

$$ВП = ЧР \times Д \times Т \times ГВ$$

Початкові дані для вирішення завдання приведені таблиці 1:

$$ВП_0 = ЧР_0 \times Д_0 \times Т_0 \times ГВ_0 = 100 \times 200 \times 8 \times 2,5 = 400 \text{ тис. грн}$$

$$ВП_{усл1} = ЧР_1 \times Д_0 \times Т_0 \times ГВ_0 = 120 \times 200 \times 8 \times 2,5 = 480 \text{ тис. грн}$$

$$ВП_{усл2} = ЧР_1 \times Д_1 \times Т_0 \times ГВ_0 = 120 \times 208,3 \times 8 \times 2,5 = 500 \text{ тис. грн}$$

$$ВП_{усл3} = ЧР_1 \times Д_1 \times Т_1 \times ГВ_0 = 120 \times 208,3 \times 7,5 \times 2,5 = 468,75 \text{ тис. грн}$$

$$ВП_1 = ЧР_1 \times Д_1 \times Т_1 \times ГВ_1 = 120 \times 208,3 \times 7,5 \times 3,2 = 600 \text{ тис. грн}$$

Об'єм випуску продукції в цілому виріс на 200 млн. грн. (600 - 400), зокрема за рахунок зміни:

- а) кількості робочих

$$\Delta ВП_{чр} = ВП_{усл1} - ВП_0 = 480 - 400 = +80 \text{ тис. грн}$$

- б) кількості відпрацьованих днів одним робочим за рік

$$\Delta ВП_{д} = ВП_{усл2} - ВП_{усл1} = 500 - 480 = +20 \text{ тис. грн}$$

- в) середньої тривалості робочого дня

$$\Delta ВП_{т} = ВП_{усл3} - ВП_{усл2} = 468,75 - 500 = -31,25 \text{ тис. грн}$$

- г) середньочасового виробітку

$$\Delta ВП_{гв} = ВП_1 - ВП_{усл3} = 600 - 468,75 = +131,25 \text{ тис. грн}$$

Разом +200 тис. грн.

Використовуючи спосіб ланцюгової підстановки, необхідно дотримуватися наступної послідовності розрахунків: в першу чергу потрібно враховувати зміну кількісних, а потім якісних показників. Якщо ж є декілька кількісних і декілька якісних показників, то спочатку слід змінити величину чинників першого рівня підпорядкування, а потім нижчого. У приведеному прикладі об'єм виробництва продукції залежить від чотирьох чинників: кількості робочих, кількості відпрацьованих днів одним робочим, тривалості робочого дня та середньочасовим виробітком.

Таким чином, застосування способу ланцюгової підстановки вимагає знання взаємозв'язку чинників, їх підпорядкуванню, уміння правильно їх класифікувати і систематизувати.

Задача № 2 Спосіб абсолютних різниць

1. Основні положення та приклад розрахунку. Спосіб абсолютних різниць застосовується для розрахунку впливу чинників на приріст результативного показника і хоча його використання обмежено, але завдяки своїй простоті він одержав широке застосування.

При його використанні величина впливу чинників розраховується множенням абсолютного приросту значення досліджуваного чинника на базову (планову) величину чинників, які знаходяться праворуч від нього, і на фактичну величину чинників, розташованих зліва від нього в моделі.

Алгоритм розрахунку виглядає таким чином:

$$\begin{aligned}
 ВП &= ЧР \times Д \times Т \times ГВ \\
 \Delta ВП_{ЧР} &= \Delta ЧР \times Д_0 \times T_0 \times ГВ_0 = (+20) \times 200 \times 8 \times 2,5 = +80000 \\
 \Delta ВП_{Д} &= ЧР_1 \times \Delta Д \times T_0 \times ГВ_0 = 120 \times (+8,33) \times 8 \times 2,5 = +20000 \\
 \Delta ВП_{Т} &= ЧР_1 \times Д_1 \times \Delta Т \times ГВ_0 = 120 \times 208,3 \times (-0,5) \times 2,5 = -31250 \\
 \Delta ВП_{ГВ} &= ЧР_1 \times Д_1 \times T_1 \times \Delta ГВ = 120 \times 208,3 \times 7,5 \times (+0,7) = +131250
 \end{aligned}$$

Разом   + 200000

Таким чином, за допомогою способу абсолютних різниць виходять ті ж результати, що і способом ланцюгової підстановки. Тут також необхідно стежити за тим, щоб приріст результативного показника за рахунок окремих чинників дорівнювала його загальному приросту.

Задача № 3 Спосіб відносних різниць

1. Основні твердження та приклад розрахунку. Спосіб відносних різниць застосовується для вимірювання впливу чинників на приріст результативного показника. Тут використовуються відносні прирости факторних показників, виражені у вигляді коефіцієнтів або відсотків.

Щоб розрахувати вплив другого чинника, потрібно до базової величини результативного показника додати зміну його за рахунок першого чинника і потім одержану суму помножити на відносний приріст другого чинника.

Вплив третього чинника визначається аналогічно: до базової величини результативного показника необхідно додати його приріст за рахунок першого і другого чинників і одержану суму помножити на відносний приріст третього чинника і т.д.

Закріпимо розглянуту методику на прикладі, приведеному таблиці 1:

$$\Delta ВП_{чр} = ВП_0 \times \frac{\Delta ЧР}{ЧР_0} = 400 \times \frac{20}{100} = +80 \text{ тис.грн}$$

$$\Delta ВП_{д} = (ВП_0 + \Delta ВП_{чр}) \times \frac{\Delta Д}{Д_0} = (400 + 80) \times \frac{8,33}{200} = +20 \text{ тис.грн}$$

$$\Delta ВП_{т} = (ВП_0 + \Delta ВП_{чр} + \Delta ВП_{д}) \times \frac{\Delta Т}{Т_0} = (400 + 80 + 20) \times \frac{-0,5}{8} = -31,25 \text{ тис.грн}$$

$$\Delta ВП_{ГВ} = (ВП_0 + \Delta ВП_{чр} + \Delta ВП_{д} + \Delta ВП_{т}) \times \frac{\Delta ГВ}{ГВ_0} = (400 + 80 + 20 - 31,25) \times \frac{+0,7}{2,5} = +131,25 \text{ тис.грн}$$

Як бачимо, результати розрахунків такі ж, як і при використанні попередніх способів.

Спосіб відносних різниць зручно застосовувати в тих випадках, коли потрібно розраховувати вплив великого комплексу чинників (8-10 і більш). На відміну від попередніх способів тут значно скорочується число обчислювальних процедур, що обумовлює його перевагу.

2. Зміст роботи. Студенти виконують практичне завдання за допомогою вихідних даних наведених у додатку А, та прикладу розрахунку.

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. Назвіть основні прийоми, які використовуються для вимірювання впливу чинників.
2. Охарактеризуйте метод аналізу господарської діяльності, назвіть його характерні риси.
3. Перерахуйте основні етапи виконання аналітичної роботи.
4. Назвіть основні види класифікації чинників.
5. У чому суть прийому порівняння?
6. Яка роль табличних віддзеркалень даних? Охарактеризуйте основні типи таблиць, які використовуються для аналізу господарської діяльності.
7. У чому відмінність кількісних і якісних показників, використовуваних в аналітичній практиці?
8. Коли виникає необхідність у використанні відносних показників?
9. У яких випадках в економічному аналізі використовуються середні величини?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ.

Задача № 1 Аналіз динаміки і виконання плану виробництва і реалізації продукції

Об'єм виробництва, і об'єм реалізації продукції є взаємозалежними показниками. В умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту пріоритет віддається об'єму виробництва продукції, який визначає об'єм продаж. Але коли трапляється насичення ринку і посилення конкуренції не виробництво визначає об'єм продажів, а навпаки, можливий об'єм продаж є основою для розробки виробничої програми. Підприємство повинне виробляти тільки ті товари і в такому об'ємі, які воно може реалізувати.

Темпи зростання об'єму виробництва і реалізації продукції, підвищення її якості безпосередньо впливають і на величину витрат, прибуток і рентабельність підприємства. Тому аналіз даних показників має велике значення.

Основні завдання аналізу:

- оцінка ступеня виконання плану і динаміки виробництва і реалізації продукції;
- визначення впливу чинників на зміну величини цих показників;
- виявлення внутрішньогосподарчих резервів збільшення випуску і реалізації продукції;
- розробка заходів щодо освоєння виявлених резервів.

Обсяг виробництва і реалізації продукції може виражатися в натуральних, умовно-натуральних, трудових і вартісних вимірниках. Узагальнювальні показники обсягу виробництва продукції отримують за допомогою вартісної оцінки. Основними показниками обсягу виробництва служать товарна і валова продукція.

Валова продукція - це вартість всієї виробленої продукції і виконаних робіт, включаючи незавершене виробництво. Виражається в порівнянних і діючих цінах.

Товарна продукція відрізняється від валової тим, що в неї не включають залишки незавершеного виробництва і внутрішньогосподарський зворот. По своєму складу на багатьох підприємствах валова продукція збігається з товарною, якщо немає внутрішньогосподарського звороту і незавершеного виробництва.

Об'єм реалізації продукції визначається або по відвантаженню продукції покупцям, або по оплаті (виручці). Може виражатися в порівнянних, планових і таких, що діють цінах. В умовах ринкової економіки цей показник набуває первинного значення. Реалізація продукції є сполучною ланкою між виробництвом і споживачем. Від того, як продається продукція, який попит на неї на ринку, залежить і обсяг її виробництва.

Важливе значення для оцінки виконання виробничої програми мають і натуральні показники обсягів виробництва і реалізації продукції (штуки, метри, тонни і так далі). Їх використовують при аналізі обсягів виробництва і реалізації продукції по окремих видах і групах однорідної продукції.

Умовно-натуральні показники, як і вартісні, застосовуються для узагальненої характеристики обсягів виробництва продукції, наприклад, на консервних заводах використовується такий показник, як тисячі умовних банок, на ремонтних підприємствах - кількість умовних ремонтів, у взуттєвій промисловості - умовні пари взуття, обчислені на основі коефіцієнтів їх трудомісткості і так далі

На підставі приведених даних (додаток Б) розрахуйте базисні, ланцюгові і середньорічні темпи зростання об'єму виробництва і реалізації продукції, нейтралізувавши вплив чинника цін, побудуйте графік динаміки.

Приклад розрахунку:

Аналіз починається з вивчення динаміки випуску і реалізації продукції, розрахунку базисних і ланцюгових темпів зростання і приросту.

Таблиця 1

Динаміка виробництва і реалізації продукції

Рік	Об'єм виробництва продукції в поточних цінах, тис. грн.	Індекс цін	Об'єм виробництва продукції в цінах базисного року тис. грн.	Темпи зростання %		Об'єм реалізації тис. грн.	Темпи зростання %	
				Базисні	Ланцюгові		Базисні	Ланцюгові
XXX1	18610	1,0	18610	100	100	18500	100	100
XXX2	27357	1,5	18234	98,0	98,0	18144	98,0	98,0
XXX3	38148	1,46	17420	93,6	95,5	17390	94,0	95,8
XXX4	53940	1,40	17610	94,5	101,1	17715	95,7	101,8
XXX5	73940	1,33	18140	97,5	103,0	18145	98,1	102,4
XXX6	100320	1,28	19230	103,3	106,0	19018	102,8	104,8

З таблиці видно, що в перші три роки відбувається спад виробництва продукції, а за останні три намітився деякий його зростання. У результаті за п'ять років об'єм виробництва виріс всього на 3,3%, а об'єм реалізації на – 2,8.%. Якщо за попередні роки темпи зростання виробництва і реалізації приблизно співпали, то за останній рік темпи поста виробництва значно випередили темпи реалізації продукції. Це свідчить про накопичення залишків нереалізованої продукції на складах підприємства і не сплаченої покупцями.

Середньорічний темп зростання (приросту) випуску і реалізації продукції можна розрахувати по середньгеометричній або середньоарифметичній зваженій.

$$T_{\text{вп}} = \sqrt[n]{T_1 \times T_2 \times T_3 \times T_4 \times T_5 \times T_6} = \sqrt[5]{1,0 \times 0,98 \times 0,0955 \times 1,011 \times 1,03 \times 1,06} = \\ = \sqrt[5]{1,033} = 1,0065 = 100,65\%$$

$$T_{\text{пр}} = 100,65 - 100 = 0,65\%$$

$$T_{\text{рп}} = \sqrt[5]{1,028} = 100,55,$$

$$T_{\text{пр}} = 100,55 - 100 = 0,55\%$$

де $T_{\text{вп}}$ – темп зростання випуску продукції;
 $T_{\text{рп}}$ – темп зростання реалізації продукції;
 $T_{\text{пр}}$ – темп приросту.

Висновок: Середньорічний темп приросту випуску продукції складає 0,65%, а реалізації продукції – 0,55%.

Задача № 2 провести оцінку виконання плану виробництва і реалізації продукції за звітний період (місяць, квартал, рік).

Таблиця 2

Аналіз виконання плану по випуску і реалізації продукції підприємства _____ за 20__ год

Виріб	Об'єм виробництва продукції у планових цінах, тис. грн.				Реалізація продукції у планових цінах, тис. грн.			
	план	факт	+, -	% к плану	план	факт	+, -	% к плану
Ферми ж/б прольотом 18 м.	50000	66500	+16500	+33	52275	62730	+10455	+20,0
Ферми ж/б прольотом 24 м.	30000	17100	-12900	-43	30135	17712	-12423	-41,2
Разом	80000	83600	+3600	+4,5	82410	80422	-1968	-2,39

З таблиці видно, що за звітний рік план випуску готової продукції перевиконаний на 4,5 %, а по реалізації недовиконаний на 2,39%, що також свідчить про зростання залишків нереалізованої продукції.

Після цього необхідно провести аналіз виробництва і відвантаження продукції, який здійснюється на основі розрахунку, в якому відбиваються планові і фактичні відомості про випуск і відвантаження продукції за об'ємом і

асортименту за день, наростаючим підсумком з початку місяця, а також відхилення від плану.

Аналіз реалізації продукції тісно пов'язаний з аналізом виконання договірних зобов'язань по постачаннях продукції. Недовиконання плану по договорах для підприємства обертається зменшенням виручки, прибули, виплатою штрафних санкцій. Крім того, в умовах конкуренції підприємство може втратити ринки збуту продукції, що спричинить спад виробництва.

Особливо важливе значення для підприємства має виконання контрактів на постачання товарів для державних потреб. Це гарантує підприємству збут продукції, своєчасну її оплату, пільги по податках, кредитам і так далі. В процесі аналізу визначається виконання плану постачань за місяць і з наростаючим підсумком в цілому по підприємству, в розрізі окремих споживачів і видів продукції, з'ясовуються причини недовиконання плану і дається оцінка діяльності по виконанню договірних зобов'язань.

Недопостачання продукції негативно впливає не лише на підсумки діяльності даного підприємства, але і на роботу торгівельних організацій, підприємств-суміжників, транспортних організацій і так далі. При аналізі реалізації особливу увагу слід звертати на виконання зобов'язань по держзамовленню, кооперованим постачанням і по експорту продукції.

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. Які значення і завдання аналізу виробництва і реалізації продукції?
2. Охарактеризуйте в цілому методикку аналізу виробництва і реалізації продукції.
3. Що є ризиком незатребуваної продукції?
4. Як оцінюється конкурентоспроможність продукції?
5. Назвіть загальні, індивідуальні і непрямі показники якості продукції.
6. Як проводиться аналіз положення товарів на ринку?
7. На які питання, що стосуються виробництва і продажу товарів, повинна дати відповідь виробнича програма організації?
8. Які завдання аналізу виробництва і продажу товарів є основними?
9. Які джерела інформації є корисними при аналізі виробництва і продажу товарів?
10. Які методи нейтралізації зміни цін можуть застосовуватися для наведення вартісних показників обсягу виробництва і продажів в порівнянний вигляд?
11. Як визначаються базисні і ланцюгові темпи зростання обсягів виробництва і продажу товарів?
12. Що включає аналіз виконання плану за об'ємом виробництва і продажі товарів?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА І ФОНДУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТНІ.

Від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності їх використання залежать об'єм і своєчасність виконання всіх робіт, ступінь використання устаткування, машин, механізмів і як наслідок – об'єм виробництва продукції, її собівартість, прибуток і ряд інших економічних показників.

Основні завдання аналізу:

- вивчення забезпеченості підприємства і його структурних підрозділів персоналом по кількісним і якісним параметрам;
- оцінка екстенсивності, інтенсивності і ефективності використання персоналу підприємства;
- виявлення резервів повнішого і ефективнішого використання персоналу підприємства.

Джерела інформації – план по праці, статистична звітність, дані табельного обліку і відділу кадрів підприємства.

Забезпеченість підприємства трудовими ресурсами визначається шляхом порівняння фактичної кількості працівників згідно категоріям і професіям з плановою потребою. Особлива увага приділяється аналізу забезпеченості підприємства кадрами найбільш важливих професій. Необхідно також проаналізувати якісний склад персоналу згідно рівня їх кваліфікації.

Кваліфікаційний рівень безпосередньо залежить від віку, стажу роботи, освіти працівників.

Оскільки зміна якісного складу персоналу відбуваються в результаті його рухи, то для характеристики розраховують і аналізують динаміку наступних показників:

- коефіцієнт оборот по прийому персоналу ($K_{пр}$):

$$K_{пр} = \frac{\text{Кількість прийнятого на роботу персоналу}}{\text{Середньостисочна чисельність персоналу}}$$

- коефіцієнт обороту вибуття (K_v)

$$K_v = \frac{\text{Кількість звільнених робітників}}{\text{Середньостисочна чисельність робітників}}$$

- коефіцієнт текучості кадрів ($K_{тк}$):

$$K_m = \frac{\text{Кількість звільнених робітників за властним бажанням та за порушення дисципліни}}{\text{Середньостисочна чисельність персоналу}}$$

- Коефіцієнт постійності складу персоналу підприємства ($K_{пс}$):

$$K_{пс} = \frac{\text{Кількість робітників працюючих весь рік}}{\text{Середньостисочна чисельність персоналу підприємства}}$$

Необхідно також з'ясувати причини звільнення робітників. Якщо підприємство розширює свою діяльність, збільшує свою виробничу потужність, створює нові робочі міста, то необхідно визначити додаткову потребу в трудових ресурсах по категоріям та професіям, а також джерела їх залучення.

Задача № 1 Аналіз професійного і кваліфікаційного рівня робітників.

Аналіз проводиться шляхом зіставлення наявної чисельності за фахом і розрядам, необхідним для виконання роботи. Для оцінки відповідності кваліфікації робітників складності виконання роботи порівнюючи середні розряди (тарифні) робітників і робіт. Визначаються співвідношенням.

1. Для робітників

$$\bar{X} = \frac{XTP_1 + XTP_2 + \dots + XTP_n}{TP_1 + TP_2 + \dots + TP_n},$$

2. для робіт

$$X = \frac{XB_1 + XB_2 + \dots + XB_n}{B_1 + B_2 + \dots + B_n},$$

- де, X – середній розряд робітників або робіт,
 X – розряд робітників або робіт,
 TP – чисельність робітників кожного розряду,
 B – обсяг робіт в нормо-часах кожного виду,
 n – кількість розрядів.

Здійснимо аналіз відповідності робітників за допомогою таблиці.

Таблиця 1.

Види робіт Склад робітників	Розряди робочих и робіт			Всього
	II	III	IV	
Роботи				
1. арматурні	38,25		12,75	51
2. опалубні	325	65	260	650
3. бетонні	22		22	44
Разом	385,25	65	294,75	745
Робочі				
1. арматурники	1		1	2
2. опалубники	12	3	10	25
3. бетонники		1	1	2
Разом	13	4	12	29

Виходячи з даних таблиці можна визначити середній розряд робітників і робіт.

1. для робітників

$$\bar{X} = \frac{2 \times 13 + 3 \times 4 + 4 \times 12}{29} = 2,96 \text{ розряд}$$

2. для робіт

$$X = \frac{2 \times 385,25 + 3 \times 65 + 4 \times 294,75}{745} = 2,87 \text{ розряд}$$

Кваліфікація робіт відстає від складності кваліфікації робітників на 0,09 розряду.

Виконання робітниками нижчих розрядів робіт вищих розрядів, вимагає більш високої кваліфікації і веде до невиконання норм виробітку. В той же час, коли робота не вимагає високої кваліфікації, а виконується робітником високої кваліфікації, відбувається перевитрата фонду оплати праці.

Задача № 2 Аналіз використання фонду робочого часу

Повноту використання персоналу можна оцінити згідно кількості відпрацьованих днів і годин одним працівником за аналізований період часу, а також по ступені використання фонду робочого часу (ФРЧ). Такий аналіз проводиться по кожній категорії працівників, по кожному виробничому підрозділу і в цілому по підприємству.

Фонд робочого часу залежить від чисельності робочих, кількості відпрацьованих днів одним робочим в середньому за рік і середній тривалості робочого дня. Цю залежність можна представити таким чином:

$$ФРЧ = ЧР \times Д \times Т$$

де ФЧВ - фонду робочого часу;

ЧР – середньорічна чисельність робочих;

Д – відпрацьована кількість днів одним робочим;

Т – середня тривалість робочого дня.

Приклад розрахунку:

Таблиця 2

Використання трудових ресурсів підприємства

Показник	Значення показника		Відхилення (+,-)
	план	факт	
1. Середньорічна чисельність робочих	160	164	+4
2. Відпрацьовано днів робочим за рік	225	215	-10
3. Відпрацьовано годинника одним робочим за рік	1755	1612,5	-142,5
4. Середня тривалість робочого дня, г.	7,8	7,5	-0,3
5. Загальний фонд робочого часу, чол -г	280800	264450	-16350
6. Середньогодинний виробіток	284,9	316,13	+31,23

На аналізованому підприємстві фактичний ФРЧ менш планового на 16350 годин, у тому числі зокрема за рахунок зміни:

1) чисельності робочих

$$\Delta\text{ФРЧ}_{\text{чр}} = (\text{ЧР}_{\text{ф}} - \text{ЧР}_{\text{пл}}) \times \text{Д}_{\text{пл}} \times \text{T}_{\text{пл}} = (164 - 160) \times 225 \times 7,8 = +7020\text{г.}$$

2) кількості відпрацьованих днів одним робочим

$$\Delta\text{ФРЧ}_{\text{д}} = \text{ЧР}_{\text{ф}} \times (\text{Д}_{\text{ф}} - \text{Д}_{\text{пл}}) \times \text{T}_{\text{пл}} = 164 \times (215 - 225) \times 7,8 = -12792\text{г.}$$

3) тривалості робочого дня

$$\Delta\text{ФРЧ}_{\text{т}} = \text{ЧР}_{\text{ф}} \times \text{Д}_{\text{ф}} \times (\text{T}_{\text{ф}} - \text{T}_{\text{пл}}) = 164 \times 215 \times (7,5 - 7,8) = -10578\text{г.}$$

Як видно з приведених даних, підприємство використовує наявні трудові ресурси недостатньо повно. В середньому одним робочим відпрацьовано 215 днів замість 225, через що *цілоденні втрати робочого часу* на одного робочого збільшилися на 10 днів, а на всіх – на 1640 днів, або 12792 г. (1640 x 7,8)

Істотні і *внутрішньозмінні втрати робочого часу*: за один день вони склали 0,3 г., а за всі відпрацьовані дні всіма робочими – 10578 г (164 x 215 x 0,3). Загальні втрати робочого часу – 23370 г. (12792 + 10578), або 8,8% (23370/264450).

Для виявлення причин цілоденних і внутрішньозмінних втрат робочого часу складають дані фактичного і планового балансу робочого часу.

Таблиця 3

Аналіз використання фонду робочого часу

Показник	На один робочий		Відхилення (+,-)	
	план	факт	На один робочий	На всіх
Календарна кількість днів	365	365	-	-
зокрема:				
- святкові і вихідні дні	101	101	-	-
Номинальний фонд робочого часу, дні	264	264	-	-
Нез'явлення на роботу, дні	39	49	+10	1640
Зокрема:				
- щорічні відпустки	21	24	+3	+492
- відпустки по навчанню	1	2	+1	+164
- відпустки по вагітності і пологам	3	2	-1	-164
- додаткові відпустки з дозволу адміністрації	5	8	+3	+492
- хвороби	9	11,8	+2,8	+459
- прогули	-	1,2	+1,2	+197
- простої	-	4	+4	+656
Явочний фонд робочого часу, дні	225	215	-10	-1640
Тривалість робочої зміни, ч.	8	8	-	-
Бюджет робочого часу, ч.	1800	1720	-80	-13120
Передсвяткові скорочені дні, ч.	20	20	-	-
Пільговий час для підлітків, ч.	2	2,5	+0,5	+82
Перерви в роботі для матерів які годують, ч.	3	5	+2	+328
Внутрішньозмінні простої, ч.	20	80	+60	+9840
Корисний фонд робочого часу, ч	1755	1612,5	-142	-23370
Наднормово відпрацьований час, ч	-	8	+8	+1312
Непродуктивні витрати робочого часу, ч.	-	10	+10	+1640

Втрати робочого часу, які впливають з таблиці, можуть бути викликані різними об'єктивними і суб'єктивними обставинами, не передбаченими планом: додатковими відпустками з дозволу адміністрації, захворюваннями працівників з часової втратою працездатності, прогулами, простоями із-за несправності устаткування, машин, механізмів, через відсутність роботи, сировини, матеріалів, електроенергії, палива і т.д. Кожен вид втрат аналізується детальніше, особливо ті, які відбулися з вини підприємства.

У нашому прикладі велика частина втрат $[(492+197+656) \times 7,8 + 9840 = 20330 \text{ г}]$ викликані суб'єктивними чинниками: додаткові відпустки з дозволу адміністрації, прогули, простої, - що можна вважати невикористаними резервами збільшення фонду робочого часу. Недопущення їх рівнозначно вивільненню 11 працівників (20330/1755).

Істотні на даному підприємстві і *невиробничі витрати праці* (витрати робочого часу в результаті виготовлення забракованої продукції і виправлення браку, а також у зв'язку з відхиленнями від технологічного процесу) – вони складають – 1640 г.

Скорочення втрат робочого часу, які обумовлені причинами, залежними від трудового колективу, є резервом збільшення виробництва продукції, що не вимагає додаткових інвестицій і що дозволяє швидко одержати віддачу. Щоб порахувати його, необхідно втрати робочого часу (ВРЧ) з вини підприємства помножити на планове середньогодинне вироблення продукції:

$$\Delta ВП = ВРЧ \times ЧВ_{пл} = (20330+1640) \times 284,9^* = 6259,2 \text{ тыс. грн}$$

* - см. Таблицю 2

Задача № 2 Аналіз продуктивності праці

Для оцінки рівня інтенсивності використання персоналу застосовується система загальних, приватних і допоміжних показників продуктивності праці.

Узагальнюванні показники — це середньорічний, середньоденний і середньогодинний виробіток продукції одним робочим, а також середньорічне вироблення продукції на одного працівника у вартісному виразі.

Приватні показники — це витрати часу на виробництво одиниці продукції певного вигляду (трудомісткість продукції) або випуск продукції певного вигляду в натуральному виразі за один людино-день або людино-годину

Допоміжні показники — витрати часу на виконання одиниці певного виду робіт або об'єм виконаних робіт за одиницю часу.

Найбільш узагальнювальний показник продуктивності праці — *середньорічне вироблення продукції одним робітником*. Його величина залежить не тільки від виробітку робочих, але і від питомої ваги останніх в загальній чисельності персоналу, а також від кількості відпрацьованих ними днів і тривалості робочого дня (рис. 1)

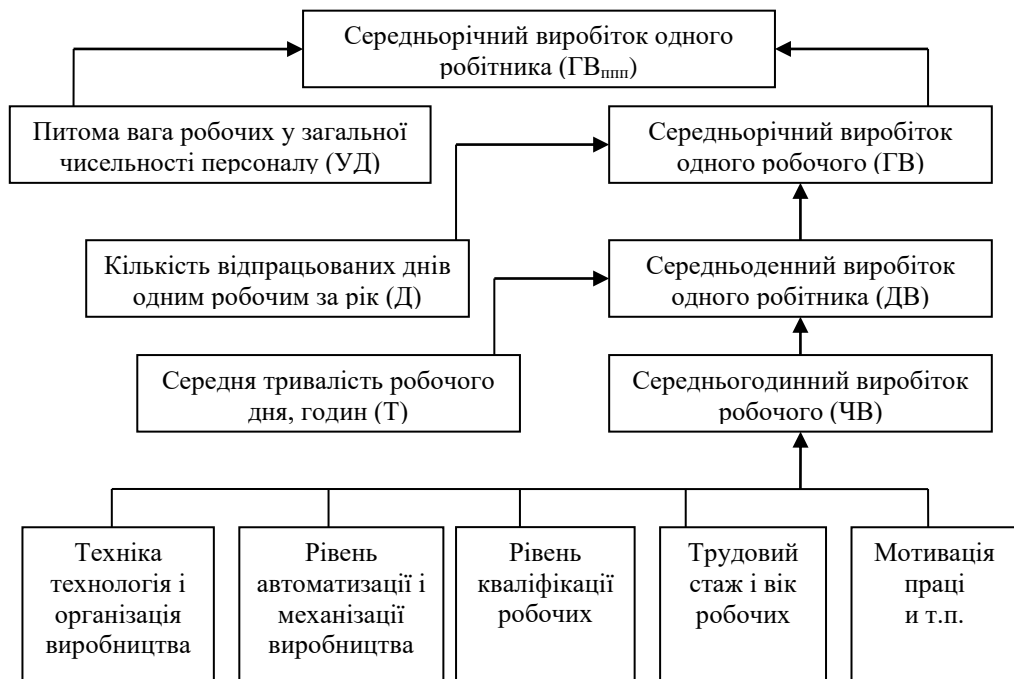

Рис. 1 Структурно-логічна модель факторної системи продуктивності праці.

Середньорічне вироблення продукції працівником можна представити у вигляді твору наступних чинників:

$$ГВ_{норм} = Уд \times Д \times Т \times ЧВ$$

Розрахунок впливу динних чинників проводиться одним із способів детермінованого факторного аналізу. На підставі даних таблиці зробимо цей розрахунок, використовуючи спосіб абсолютних різниць.

Таблиця 1

Початкові дані для факторного аналізу продуктивності праці

№ п/п	Показник	Значення показника		Відхилення
		План (t ₀)	Факт (t ₁)	
1	Середньорічна чисельність ППП	200	200	-
1.1	зокрема робочих	160	164	+4
1.2	Питома вага робочих в загальній чисельності працівників (Уд)	0,8	0,82	+0,02
2	Відпрацьованих днів одним робочим за рік (Д)	225	215	-10
3	Відпрацьовано годин всіма робочими, ч	280800	264450	-16350
4	Середня тривалість робочого дня, ч (Т)	7,8	7,5	-0,3
5	Виробництво продукції в цінах базового періоду, тис. грн	2200	2545	+ 345
6	Середньорічне вироблення одного працівника, тис. грн	11,0	12,725	+ 1,725
7	Виробіток робочого:			
7.1	Середньорічний, тис. грн (ГВ)	13,750	15,51829	+1,7683
7.2	Середньоденний, грн. (ДВ)	61,11	72,2	+11,09
7.3	Середньогодинний, грн. (ЧВ)	7,8348	9,6238	+1,7890

З даних таблиці видно, що середньорічне вироблення одного працівника, зайнятого в основному виробництві, збільшилося на 1,725 тис. грн., або на 15,7 % зокрема за рахунок зміни:

а) питомої ваги робочих в загальній чисельності персоналу підприємства

$$\Delta GB_{y\partial} = \Delta U\partial \times D_o \times T_o \times ЧВ_o = (+0,02) \times 225 \times 7,8 \times 7,8348 = 275,0015 \text{ грн}$$

б) кількості відпрацьованих днів одним робочим за рік

$$\Delta GB_{\partial} = \Delta U\partial_1 \times \Delta D \times T_o \times ЧВ_o = 0,82 \times (-10) \times 7,8 \times 7,8348 = -501,1138 \text{ грн}$$

в) тривалості робочого дня

$$\Delta GB_n = \Delta U\partial_1 \times D_1 \times \Delta T \times ЧВ_o = 0,82 \times 215 \times (-0,3) \times 7,8348 = -414,3826 \text{ грн}$$

г) середньогодинний виробіток робочих

$$\Delta GB_{чв} = U\partial_1 \times D_1 \times T_1 \times \Delta ЧВ = 0,82 \times 215 \times 7,5 \times 1,7890 = +2365,5053 \text{ грн}$$

Аналогічним чином аналізується зміна середньорічного вироблення робочого, яке залежить від кількості відпрацьованих днів одним робочим за рік, середньої тривалості робочого дня і середнього вироблення:

$$GB^{\cdot} = D \times T \times ЧВ$$

$$GB^{\cdot}_{\partial} = \Delta D \times T_o \times ЧВ_o = -10 \times 7,8 \times 7,8348 = -611,1144 \text{ грн.}$$

$$GB^{\cdot}_n = D_1 \times \Delta T \times ЧВ_o = 215 \times (-0,3) \times 7,8348 = -505,3446 \text{ грн.}$$

$$GB^{\cdot}_{чв} = D_1 \times T_1 \times \Delta ЧВ = 215 \times 7,5 \times 1,7890 = +2884,7625 \text{ грн.}$$

Разом 1768,3 грн.

Після укладення аналізу необхідно розробити конкретні заходи щодо забезпечення зростання продуктивності праці і визначити резерви підвищення середньогодинного, середньоденного і середньорічного вироблення робочих.

Задача № 3 Аналіз використання фонду заробітної плати.

Аналіз використання трудових ресурсів, зростання продуктивності праці необхідно розглядати в тісному зв'язку з оплатою праці. Із зростанням продуктивності праці створюються реальні передумови підвищення його оплати. У свою чергу, підвищення рівня оплати праці сприяє зростанню його мотивації і продуктивності.

У зв'язку з цим аналіз витрачання коштів на оплату праці має велике значення. В процесі його необхідно здійснювати систематичний контроль за використанням фонду заробітної плати (ФЗП), виявляти можливості його економії за рахунок зростання продуктивності праці.

Приступаючи до аналізу використання ФЗП, в першу чергу необхідно розрахувати абсолютне і відносне відхилення його фактичної величини від планової (базової).

Абсолютне відхилення ($\Delta \text{ФЗП}_{\text{абс}}$) розраховується як різниця між фактично використаними коштами на оплату праці і базовим ФЗП в цілому по підприємству, виробничим підрозділам і категоріям працівників:

$$\Delta \text{ФЗП}_{\text{абс}} = \text{ФЗП}_1 - \text{ФЗП}_o$$

Оскільки абсолютне відхилення визначається без урахування зміни об'єму виробництва продукції, то по йому не можна судити про економію або перевитрату ФЗП.

Відносне відхилення ($\Delta\text{ФЗП}_{\text{відн}}$) розраховується як різниця між фактично нарахованої сумою зарплати і базовим фондом, скорегованим на індекс об'єму виробництва продукції. При цьому слід мати на увазі, що корегується тільки *змінна* частина ФЗП, яка змінюється пропорційно об'єму виробництва продукції. Це зарплата робочих за відрядними розцінками, премії робочим і управлінському персоналу за виробничі результати і сума відпускних, відповідна довше змінної зарплати.

Постійна частина оплати праці не змінюється при збільшенні або спаді об'єму виробництва (зарплата робочих за тарифними ставками, зарплата службовців згідно окладам, всі види доплат, оплата праці працівників будівельних бригад, житлово-комунального господарства, соціальної сфери і відповідна ним сума відпускних).

$$\Delta\text{ФЗП}_{\text{відн}} = \text{ФЗП}_1 - \text{ФЗП}_{\text{ск}} = \text{ФЗП}_1 - (\text{ФЗП}_{\text{пер0}} \times I_{\text{вп}} + \text{ФЗП}_{\text{пост0}})$$

де $\Delta\text{ФЗП}_{\text{відн}}$ - відносне відхилення по фонду заробітної плати;

ФЗП_1 - фонд зарплати звітного періоду;

$\text{ФЗП}_{\text{ск}}$ - фонд зарплати базовий, скоректований індекс об'єму випуску продукції;

$\text{ФЗП}_{\text{зм0}}$ і $\text{ФЗП}_{\text{пост0}}$ - відповідно змінна та постійна сума базового фонду зарплати;

$I_{\text{вп}}$ - індекс об'єму випуску продукції.

Приклад розрахунку.

Показник	Значення показника	
	План (t ₀)	Факт (t ₁)
ФЗП, тис. грн	13500	15800
Зокрема:		
змінна частина	9440	11600
постійна частина	4060	4200
Об'єм виробництва продукції, тис. грн	80000	100320
Середньосписочна чисельність робітників, чол.	200	200
Середньорічний виробіток продукції одним працівником (у поточному році), тис. грн	400	501,6
Середньорічна заробітна платня робочих, тис. грн	67,5	79,0

Індекс продуктивності праці рівний

$$I_{\text{св}} = \frac{ГВ_1}{ГВ_2} = \frac{501,6}{400} = 1,254$$

Індекс об'єму випуску продукції складає: 1,254 (100320 : 80000).
Розрахуємо абсолютне і відносне відхилення по ФЗП:

$$\Delta\text{ФЗП}_{\text{абс}} = 15800 - 13500 = +2300 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\PhiЗП_{\text{відн}} = 15800 - (9440 \times 1,254 + 4060) = 15800 - 15898 = -98 \text{ тис. грн}$$

Отже, на даному підприємстві є відносна економія у використанні ФЗП в розмірі 98 тис. грн.

В процесі подальшого аналізу необхідно визначити чинники абсолютного і відносного відхилення по ФЗП.

Змінна частина ФЗП залежить від об'єму виробництва продукції, його структури, питомої трудомісткості і рівня середньогодинної оплати праці.

Постійна частина ФЗП залежить від чисельності працівників, кількості відпрацьованих днів одним працівником в середньому за рік, середня тривалість робочого дня і середньогодинної заробітної платні.

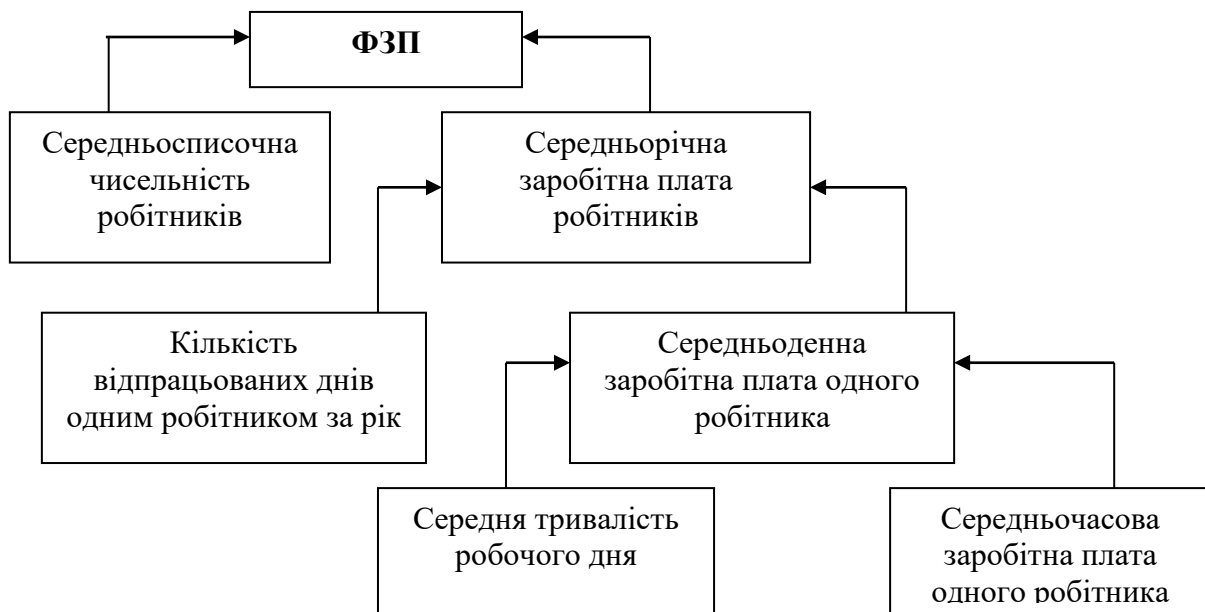

Рис. 2 Структурно-логічна модель детермінованого аналізу ФЗП

Велике значення при аналізі використання ФЗП має вивчення даних про середній заробіток працівників, його зміну, а також про чинники, що визначають його рівень. Тому надалі повинні бути проаналізовані причини зміни середньої зарплати працівників по підприємству, підрозділам, категоріям і професіям.

Розрахунок впливу чинників на зміну середньорічної зарплати працівників в цілому по підприємству і по окремим категоріям можна провести способом абсолютних різниць.

В процесі аналізу слід також встановити відповідність між темпами зростання середньої заробітної платні і продуктивністю праці. Для розширеного відтворення, отримання необхідного прибутку і рентабельності важливо, щоб темпи зростання продуктивності праці випереджали темпи зростання його оплати. Якщо цей принцип не дотримується, то відбувається перевитрата фонду зарплати, підвищення собівартості продукції і зменшення суми прибули.

Зміна середнього заробітку тих, що працюють за той або інший відрізок часу (рік, місяць, день, година) характеризується його індексом (I_{zn}), який визначається відношенням середньої зарплати за звітний період ($ЗП_1$) до середньої зарплати в базисному періоді ($ЗП_0$). Аналогічно розраховується і індекс продуктивності праці ($I_{пн}$).

$$I_{пн} = \frac{ГВ_1}{ГВ_0} = \frac{501,6}{400} = 1,254. \quad I_{zn} = \frac{ГЗП_1}{ГЗП_0} = \frac{79,0}{67,5} = 1,17$$

Наведені дані свідчать про те, що на аналізованому підприємстві темпи зростання продуктивності праці випереджають темпи зростання оплати праці.

Коефіцієнт випередження ($K_{вп}$) рівний:

$$K_{вп} = \frac{I_{пн}}{I_{zn}} = \frac{1,254}{1,17} = 1,072$$

Для визначення суми економії (- Δ) або перевитрати (+ Δ) фонду заробітної плати у зв'язку із зміною співвідношень між темпами зростання продуктивності праці і його оплати можна використовувати наступну формулу:

$$\pm \Delta_{фзп} = ФЗП_1 \frac{I_{zn} - I_{пн}}{I_{zn}} = 15800 \frac{1,17 - 1,254}{1,17} = -1134 \text{ тис. грн}$$

У нашому прикладі вищі темпи зростання продуктивності праці в порівнянні з темпами зростання оплати праці сприяли економії фонду зарплати у розмірі 1134 тис. грн.

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. Як аналізується забезпеченість підприємства трудовими ресурсами по кількісним і якісним параметрам?
2. Які показники використовуються для характеристики руху трудових ресурсів на підприємстві і як визначається їх рівень?
3. Охарактеризуйте загальні, приватні і допоміжні показники продуктивності праці і методику їх розрахунку.
4. Як визначають резерв збільшення виробництва продукції за рахунок скорочення втрат робочого часу?
5. За якими показниками оцінюють повноту використання трудових ресурсів на підприємстві?
6. Що таке «баланс робочого часу» і чим він характеризується, що характеризує аналіз балансу робочого часу?
7. Яким чином класифікуються втрати робочого часу?
8. Як здійснюється аналіз використання календарного часу?
9. Що показує аналіз використання фонду робочого часу того, що одного працює?
10. Як оцінити зміну продуктивності праці за рахунок зміни темпів зростання чисельності різних груп працівників?
11. Яким методом можна провести аналіз впливу використання праці робітників на обсяг виробництва товарів?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

АНАЛІЗ ДОТРИМАННЯ ТЕРМІНІВ ТРИВАЛОСТІ БУДІВНИЦТВА.

Високі кінцеві результати діяльності будівельних організацій досягається при забезпеченні введення в дію виробничих потужностей і інших об'єктів будівництва у встановлені терміни з високою якістю і мінімальними витратами виробничий-технологічних ресурсів. При розробці плану будівельно-монтажних робіт і контролю за його виконанням використовують норми тривалості будівництва підприємств, пускових комплексів, цехів, будівель і споруд. Норми тривалості будівництва (ДБН) включають час від початку роботи підготовчого періоду до введення в дію виробничих потужностей, їх черг, пускових комплексів, цехів і інших об'єктів при повному виконанні робіт, передбачених проектами.

Планові терміни встановлюються в титульному списку, нормативні – діючими державними будівельними нормами (ДБН), а фактичні визначаються від місяця віднесення бухгалтерією витрат на виробництво робіт по об'єкту до часу затвердження акту приймання об'єкту в дію.

По монтажу устаткування фактичний початок робіт встановлюється згідно актам готовності об'єкту (фундаментів, несучих конструкцій) до виробництва монтажних робіт. У загальну тривалість монтажних робіт входить час, необхідний на випробування, механічну наладку агрегатів, апаратів і т.п.

Терміни введення в дію об'єктів повинні відповідати державним будівельним нормам (ДБН), які обов'язкові як при розробці планів, так і контролі за їх виконанням. Необхідно, щоб об'єми незавершеного виробництва за титульними списками забезпечували створення нормальних заділів для введення в дію виробничих потужностей і об'єктів будівництва з урахуванням об'ємів робіт по об'єктам, початим і закінчуваним будівництвом в планованому році.

Величина незавершеного будівництва залежить від структури об'єктів, що вводяться в дію, і потужностей, норм тривалості будівництва, так і планованих річних об'ємів будівельно-монтажних робіт, а також зміни їх залишків на початок року і кінець планованого періоду. Об'єм незавершеного виробництва виражається формулою:

$$H_{нк} = H_n + V_n - V_з$$

де $H_{нк}$ – незавершенное виробництво на кінець року;

$H_{нп}$ – те ж, на початок року;

V_n – планований об'єм робіт на рік.

$V_з$ – об'єм робіт по зданим замовнику об'єктам, потужностям і комплексам робіт.

В процесі аналізу дотримання термінів тривалості будівництва порівнюються фактичні терміни будівництва з плановими, нормативними, а також що фактично склалися в попередні звітні періоди по аналогічним

об'єктам і потужностям, а також перевіряють ступінь напруженості планових і нормативних термінів будівництва.

При аналізі також встановлюють факти порушення нормативних термінів тривалості будівництва і причини, що їх викликали.

Приклад розрахунку:

Таблиця 1

Найменування потужностей і об'єкту будівництва	Тривалість будівництва в місяцях			Відхилення (+,-)	
	ДБН	план	факт	від ДБН	від плану
Ремонтний завод					
Головний корпус	24	24	22	-2	-2
Склад готової продукції	9	9	11	+2	+2
Котельня	14	16	20	+6	+4
Дитячий сад	8	8	8	-	-
Житловий будинок	12	13	12	-	-1
Завод технічного обладнання					
Цех № 2	18	17	15	-3	-2
Цех підсобних виробництв	12	12	12	-	-
Будинок культури заводу	15	14	-	-	-

Відхилення по зданим в дію об'єктам свідчать про недолік в виробничо-господарської діяльності будівельної організації і замовників, в плануванні виробництва. Так по котельній замість нормативного терміну будівництва 14 місяців планом передбачено 16 місяців, або завищено на 2 місяці. Фактично введений в дію із затримкою на 6 місяців в порівнянні з ДБН.

Порушені терміни тривалості будівництва і по інших об'єктам. Планом передбачалося скорочення нормативного терміну тривалості будівництва цеху № 2 заводу технологічного обладнання на місяць. Фактичне виконання цього плану показало, що він був перевиконаний на 2 місяці, а в порівнянні з нормами ДБН – на три місяці. Це заслуговує позитивної оцінки в роботі будівельної організації.

Не дивлячись на дострокове введення в дію на 2 місяці головного корпусу ремонтного заводу, одержати економічний ефект не представилося можливим, оскільки котельня була введена із затримкою на 6 місяців в порівнянні з ДБН і на 4 місяці проти плану, тобто порушений планом встановлений планом комплекс потужностей, що вводяться в дію, і об'єктів.

Позитивним результатом роботи будівельної організації є дострокове введення в дію цеху № 2 заводу технологічного обладнання на 3 місяці. Скорочення термінів свідчить про те, що зусилля колективу будівельної організації направлені на підвищення ефективності будівельного виробництва. Порушення нормативних термінів тривалості будівництва котельної ремонтного заводу на 6 місяців в порівнянні з ДБН привело до значних втрат економічного ефекту. Розрахунок втрат економічного ефекту проводиться згідно наступній формулі:

$$E_{\phi} = E_n \times K_e (T_{\phi} - T_n)$$

- де E_{ϕ} – втрати економічного ефекту, тис. грн.
 E_n – нормативний коефіцієнт ефективності.
 K_e – повна кошторисна вартість об'єкту, тис. грн.
 T_{ϕ} – фактична тривалість будівництва, років.
 T_n – нормативна тривалість будівництва, років.

Втрати економічного ефекту від затримання введення потужності по головному корпусу ремонтного заводу складає:

$$0,16 \times 4196 (2,33 - 2) = 274,6 \text{ тис. грн.}$$

Витрати економічного ефекту від дострокового введення в дію цеха № 2 заводу технологічного обладнання складає:

$$0,16 \times 4196 (1,25 - 1,5) = 167,8 \text{ тис. грн.}$$

Наявність втрат економічного ефекту у зв'язку із затримкою введення потужностей в дію, отримання економічного ефекту від скорочення термінів тривалості будівництва необхідно враховувати при оцінці роботи як підрядчика, так і замовника.

Виконання плану по введенню об'єктів і потужностей в дію, і перш за все скорочення термінів тривалості будівництва забезпечують підвищення ефективності капітального будівництва.

Скорочення термінів тривалості будівництва створює умови для виконання введення об'єктів і потужностей в дію і зменшення об'ємів незавершеного виробництва, а також і прискорення оборотності оборотних коштів.

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. Які нормативні документи використовують при розробці планів будівельно-монтажних робіт?
2. Чим відрізняються планові строки будівництва об'єктів від нормативних?
3. Від чого залежить величина незавершеного будівництва?
4. Які показники можуть свідчити о недоліках виробничо-господарської діяльності будівельних організацій?
5. Які показники можуть свідчити о недоліках планування введення в дію потужності виробництва та об'єктів будівельних організацій?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

АНАЛІЗ СТАНУ І ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Одним з найважливіших чинників збільшення об'єму виробництва продукції на промислових підприємствах та підприємствах будівельної галузі є забезпечення їх основними засобами у необхідній кількості та асортименту і ефективному їх використанні.

Основні виробничі фонди будівельної організації визначають потенційні можливості випуску будівельної продукції, техніко-економічний рівень та ефективність виробництва. Від їх обсягу і відновлення залежать виробнича потужність і рівень технічного оснащення праці будівельної організації.

Проблема підвищення ефективності використання основних виробничих фондів і виробничих потужностей будівельних організацій займає центральне місце у період переходу України до ринкових відносин, маючи на увазі, що тривала інвестиційна криза, яка супроводжується дефіцитом нагромадження, призвела до значного фізичного зносу основних виробничих фондів. У будівельних організаціях України цей дефіцит складає від 51 до 62 процентів. Внаслідок основні виробничі фонди не відповідають сучасному технічному рівню і перетворилися на фактор зниження ефективності будівельного виробництва. Від вирішення проблеми заміни і оновлення виробничих фондів залежить місце будівельної організації у будівельному виробництві, її фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку.

Основні задачі аналізу:

- визначення забезпеченості підприємства і його структурних підрозділів основними засобами і рівня їх використання за загальними показниками;
- виявлення причин зміни їх рівня;
- розрахунок впливу використання основних засобів на об'єм виробництва продукції і інші показники;
- вивчення ступеня використання виробничої потужності підприємства і устаткування;
- встановлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів.

Джерела інформації: бізнес-план підприємства, план технічного розвитку, форма № 1 «Баланс підприємства», форма № 5 «Додаток до балансу підприємства» (розділ «Основні засоби»), форма № 11 «Звіт про наявність і рух основних засобів», форма «Баланс виробничої потужності», дані про переоцінку основних засобів, інвентарні картки обліку основних засобів, проектно-кошторисна, технічна документація і інші.

Аналіз починається з вивчення об'єму основних засобів, їх динаміки і структури.

Велике значення має аналіз руху і технічного стану основних засобів, який проводиться за даними бухгалтерському звіту. Для цього розраховуються наступні показники:

- коефіцієнт відновлення ($K_{\text{від}}$), що характеризує частку нових основних засобів в загальній їх вартості на кінець року:

$$K_{\text{відн.}} = \frac{\text{Вартість основних фондів що поступили}}{\text{Вартість основних засобів на кінець року}};$$

- строк відновлення основних засобів ($T_{\text{відн.}}$):

$$T_{\text{відн}} = \frac{\text{Вартість основних засобів на начало року}}{\text{вартість основних фондів що поступили}};$$

- коефіцієнт вибиття ($K_{\text{в}}$):

$$K_{\text{в}} = \frac{\text{Вартість основних фондів що вибули}}{\text{Вартість основних засобів на начало періоду}};$$

- коефіцієнт приросту ($K_{\text{пр}}$):

$$K_{\text{пр}} = \frac{\text{Сума приросту основних засобів}}{\text{Вартість їх на начало періоду}};$$

- коефіцієнт зносу ($K_{\text{зн}}$):

$$K_{\text{зн}} = \frac{\text{Сума зносу основних засобів}}{\text{Первинна вартість основних засобів на відповідну дату}};$$

- коефіцієнт технічної гідності ($K_{\text{г}}$):

$$K_{\text{г}} = \frac{\text{Остаточна вартість основних засобів}}{\text{Первинна вартість основних засобів}}.$$

Перевіряється виконання плану по впровадженню нової техніки, введенню в дію нових об'єктів, ремонту основних засобів. Визначається частка прогресивного устаткування в його загальній кількості і по кожній групі машин і устаткування, а також частка автоматизованого устаткування.

Для характеристики вікового складу і морального зносу основних засобів групують за тривалістю експлуатації (до 5 років, 5—10, 10-20 і більше 20 років), розраховують середній вік устаткування.

Забезпеченість підприємства окремими видами машин, механізмів, устаткування, приміщеннями встановлюється порівнянням фактичної їх наявності з плановою потребою, необхідною для виконання плану по випуску продукції.

Загальними показниками, що характеризують рівень забезпеченості підприємства основними виробничими фондами, є фондовооруженість і технічна вооруженість праці.

Показник загальної фондовооруженості праці розраховується відношенням середньорічної вартості виробничих фондів до середнесписочної чисельності робочих в денну зміну (є на увазі, що робочі, зайняті в інших змінах, використовують ті ж засоби праці).

Рівень технічної вооруженості праці визначається відношенням вартості виробничого устаткування до середнесписочного числа робочих в денну зміну. Темпи його зростання порівнюються з темпами зростання

продуктивності праці. Бажано, щоб темпи зростання продуктивності праці випереджали темпи зростання технічної вооруженість праці. Інакше відбувається зниження фондівіддачі.

Приклад розрахунку:

Аналіз складу структури і технічного стану основних фондів і забезпеченість основними фондами.

Основні фонди є засобами праці що багато разів беруть участь у виробничому процесі, зберігають первинну форму і переносячи свою вартість по частинах виді амортизації на продукт, що знов виготовляється.

Аналіз наявності і рухи основних фондів

Таблиця 1

№ п/п	Показники	Всього в тис. грн.	У тому числі			
			Виробничі основні фонди		Невиробничі основні фонди	
			тис. грн	В %	тис. грн.	В %
1.	Наявність основних фондів на начало року	56732	37840	66,7	18892	33,3
2.	Поступило и введено в дію у звітному році	3786	1337	35,3	2449	64,7
3.	Вибило у звітному році	440	217	49,3	223	50,7
4.	Наявність основних фондів на кінець року	60078	38960	64,8	21118	35,2
5.	Коефіцієнт вибиття	0,007	0,006	-	0,012	-
6.	Коефіцієнт оновлення	0,063	0,034	-	0,116	-
7.	Зміни основних фондів за рік	3346	1120	33,5	+2226	66,5

Згідно даним таблиці основні фонди збільшилися на 3346 тис. грн., зокрема виробничі на 1120 тис. грн. і не виробничі на 2226 тис. грн. Коефіцієнт оновлення основних фондів дещо вищий за коефіцієнт вибиття, проте, достатньо відбувається оновлення чи ні, покаже коефіцієнт технічного стану основних фондів, який буде визначений нижче.

Технічний стан основних фондів характеризується коефіцієнтом зносу або придатності, який визначається відношенням суми зносу і залишку вартості на початок і кінець аналізованого періоду до їх первинної вартості.

Своєчасний ремонт і технічне обслуговування основних фондів покращує їх стан і відновлює втрачені унаслідок зносу якості. Тому при аналізі

використання основних фондів необхідно вивчити чи в повному об'ємі використовують засоби на поліпшення основних фондів.

Здійснимий аналіз структури і технічного стану основних фондів.

Аналіз структури технічного стану основних виробничих фондів

Таблиця 2

№ п/п	Склад основних фондів	Наявність на				Зміна за рік	
		Початок року		Кінець року		тис. грн.	%
		тис. грн	%	Тис. грн.	%		
1.	Будівлі	13206	34,9	13481	34,6	+275	-0,3
2.	Споруди	2081	5,5	2104	5,4	+23	-0,1
3.	Передавальні пристрої	1097	2,9	1130	2,9	+33	-
4.	Машини і устаткування	20510	54,2	21272	54,6	+762	+0,4
5.	Транспортні засоби	454	1,2	467	1,2	+13	-
6.	Інструменти і інші основні фонди	492	1,3	506	1,3	+14	-
7.	Всього основних фондів	37840	100	38960	100	+1120	-
8.	Знос основних фондів	10368	27,4	10947	28,1	+579	+0,7

Σ зносу / первинну вартість = $(10368/37840) \times 100\% = 27,4\%$

Аналізуючи дані таблиці можна встановити, що в структурі основних фондів відбулися незначні зміни, технічного стану основних фондів протягом року покращало оскільки % підвищився з 27,4% до 28,1 % в результаті недостатніх темпів вибуття і оновлення.

Забезпеченість підприємства основними фондами характеризується узагальненими показниками – фондомісткість, фондоозброєність праці, техноозброєність праці.

Фондовіддача — відношення показника результатів виробництва за певний період до середньої повної вартості основних виробничих фондів за цей же період. Характеризує випуск продукції (послуг) на 1 грн. основних фондів з урахуванням кількості робітників:

Фондомісткості показник, що відображає об'єм основних виробничих фондів на одиницю результату діяльності у вартісному вираженні:

Фондоозброєність праці - показник осначеності робітників основними виробничими фондами. Розраховується діленням середньої річної вартості основних виробничих фондів на середньоспискову чисельність працівників або робітників у максимально заповнену зміну

Технічну озброєність праці визначають відношенням вартості виробничого обладнання до чисельності робочих у найбільшу зміну

Забезпеченість підприємства основними фондами

Таблиця 3

№ п/п	Показники	минулий рік	Звітний рік		Відхилення в %	
			за планом	факт	минулий рік	план
1.	Середня вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	37690	37730	38520	+2,2	+2,09
1.1	В т.ч. активної частини, тис. грн.	20988	21189	21580	+2,7	+1,7
2.	Середньосписочна чисельність робочих, чол.	6338	6336	6295	-0,68	-0,65
3.	Коефіцієнт змінності робочих	1,0	1,0	1,0	-	-
4.	Фондоозброєність праці, грн.	5946	5954	6119	+3,5	+2,8
5.	Техноозброєність праці робочих грн.	3311	3344	3428	+3,6	+2,5

Узагальнюючим синтетичним показником ефективності використання основних фондів є фондівіддача.

Фондовіддача це відношення об'єму будівельно-монтажних робіт до середньої вартості основних фондів.

Фондовіддача розраховується по всіх основних фондах. В зіставленні фактичної фондівіддачі з плановою і фактичною за попередній період. Визначається ступінь виконання і відхилення від плану, темпи і напрями зміни фондівіддачі.

На відхилення фактичної фондівіддачі, від планової, всіх основних фондів роблять впливи чинники:

1. Зміни питомої ваги активної частини основних фондів в загальній їх вартості.

$$\Delta F_{y.пл.} = \frac{(Y_{\phi} - Y_{пл}) \times F_{a.пл.}}{100\%},$$

Де Y_{ϕ} , $Y_{пл}$ – питома вага активної частини фактично і за планом відповідно.

$F_{a.пл.}$, $F_{a1.}$ – відповідно фондівіддача активної частини основних фондів за планом та фактична.

2. Зміна фондівіддачі активної частини основних фондів.

$$\Delta F_{a.пл.} = \frac{(F_{a1.} - F_{a.пл.}) \times Y_{a.пл.}}{100\%}$$

Здійснимо аналіз фондівіддачі практично.

Таблиця 4

Показники	Мин. рік	Звітний рік		Відхилення від		
		За план.	факт	Мин. року в %	плану	
					Абс.	%
1. Об'єм БМР тис. грн.	68380	69100	70400	+2,95	+1300	+1,88
2. Середня вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	37690	37730	38520	+2,2	+790	+2,09
2.1 Зокрема активної частини ОФ	20988	21189	21560	+2,71	+371	+1,75
3. Питома вага активної частини ОФ в загальній їх вартості, %	55,68	56,15	55,97	+0,29	-	-0,18
4. Фондовіддача ОФ всіх, грн.	1,8142	1,8314	1,8276	+0,73	-0,0038	-0,21
5. Фондовіддача активної частини основних фондів, грн.	3,2584	3,2614	3,2653	+0,22	+0,0039	+0,13

План перевиконаний на 1,88%. Середня вартість основних фондів 2,09 росте більшими темпами, ніж об'єм виробництва. З таблиці видно, що при випередженні зростання основних фондів по відношенню об'єму виробництва відбулося невиконання фондівіддачі по всіх основних фондах, хоча і зросла по відношенню минулого року. По активній частині основних фондів – перевиконання фондівіддачі на 0,13%.

За даними таблиці можна визначити чинники, які вплинули на відхилення фондівіддачі по всіх основних фондах.

1. Зміні фондівіддачі під впливом зменшення питомої ваги активної частини основних фондів.

$$\Delta F_{y \text{ пл.}} = \frac{(55,97 - 56,15) \times 3,2614}{100} = -0,0059 \text{ грн.}$$

2. Зміні фондівіддачі всіх основних фондів під впливом зміни фондівіддачі активної частини основних фондів.

$$\Delta F_{a \text{ пл.}} = \frac{(3,2653 - 3,2614) \times 55,97}{100} = -0,0021 \text{ грн.}$$

3. Загальні зміни:
- 0,0059 + 0,0021 = -0,0038 (в таблиці).

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. Які задачі та джерела інформації аналізу використання основних засобів?
2. Які показники характеризують рух та технічний стан основних засобів?
3. Як визначається рівень забезпеченості підприємства основними виробничими засобами? Для чого і як розраховуються показники фондоозброєність та техноозброєність праці?
4. Від яких факторів залежить фондвіддача и яка методика розрахунку її впливу?
5. На скільки груп та як розподіляються основні засоби згідно законодавства України?
6. Якими показниками характеризують склад, структуру і рух основних засобів?
7. Як оцінюється економія основних засобів за період?
8. Що включає характеристика зношеності основних засобів організації?
9. Як визначається середній вік устаткування?
10. Як оцінюється технічний стан машин і устаткування?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ).

Задача № 1 Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції

Собівартість продукції — найважливіший показник економічної ефективності її виробництва, що відображає всі сторони господарської діяльності і що акумулює результати використання всіх виробничих ресурсів. Від його рівня залежать фінансові результати діяльності підприємств, темпи розширеного відтворення, фінансовий стан суб'єктів господарювання.

Собівартість продукції у системі показників, що характеризують ефективність виробництва посідає одне з провідних місць. У ній як у синтетичному показнику відбиваються всі сторони виробничої й фінансово-господарської діяльності підприємства: рівень використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому.

Аналіз собівартості продукції, робіт і послуг дозволяє з'ясувати тенденції зміни даного показника, виконання плану по його рівню, вплив чинників на його приріст, резерви, а також дати оцінку роботи підприємства по використанню можливостей зниження собівартості продукції.

Джерела інформації: дані статистичної звітності «Звіт про витрати на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг) підприємства (організації)», планові і звітні калькуляції собівартості продукції, дані синтетичного і аналітичного обліку витрат по основним і допоміжним виробництвам і т.д.

Об'єкти аналізу собівартості продукції:

- повна собівартість продукції в цілому і по елементам витрат;
- рівень витрат на гривню випущеної продукції;
- собівартість окремих виробів;
- окремі статті витрат;
- центри відповідальності.

Аналіз собівартості продукції звично починають з вивчення загальної суми витрат в цілому та по основним елементам табл. 1.

Загальна сума витрат на виробництво продукції може змінитися від:

- об'єму виробництва продукції;
- структури продукції;
- рівня змінних витрат на одиницю продукції;
- суми постійних витрат.

При зміні об'єму виробництва продукції зростають тільки змінні витрати (відрядна зарплата виробничих робочих, прямі матеріальні витрати, послуги), постійні витрати (амортизація, орендна платня, погодинна заробітна плата робочих і адміністративно-управлінського персоналу) залишаються незмінними в короткостроковому періоді (за умови збереження колишньої виробничої потужності підприємства).

Приклад розрахунку

Витрати на виробництво продукції

Таблиця 1

Елементи витрат	Сума, тис. грн.			Структура витрат, %		
	t ₀	t ₁	+,-	t ₀	t ₁	+,-
Оплата праці	9830	1190	+2070	15,1	14,6	-0,5
Відрахування на соціальні потреби	3440	4165	+725	5,3	5,1	-0,2
Матеріальні витрати	35000	45600	+10600	53,8	55,9	+2,1
В тому числі						
сировина і матеріали	25200	31500	+6300	38,8	38,6	-0,2
паливо	5600	7524	+1924	8,6	9,2	+0,6
електроенергія	4200	6576	+2376	6,4	8,1	+1,7
Амортизація	5600	7500	+1900	8,6	9,2	+0,6
Інші витрати	11130	12345	+1215	17,2	15,2	-2,0
Повна собівартість	65000	81510	+16510	100	100	-
В тому числі						
перемінні витрати (b)	45500	55328	+9828	70	68	-2,0
постійні витрати (A)	19500	26182	+6682	30	32	+2,0

Дані для факторного аналізу загальної суми витрат з діленням витрат на постійні і змінні приведені табл. 1 і 2.

Таблиця 2

Витрати на одиницю продукції, грн.

Від продукції	Рівень собівартості, грн						Об'єм виробництва, шт	
	t ₀			t ₀			t ₀	t ₀
	Разом	в тому числі		Разом	в тому числі			
перемінні		постійні	перемінні		постійні			
А	4000	2800	1200	4800	3260	1540	10000	13000
Б	2600	1850	750	3100	2100	1000	10000	5700
...								

Таблиця 3

Вихідні данні для аналізу загальної суми витрат на виробництво продукції

Витрати	Сума, тис. грн.	Фактори відхилення витрат			
		Об'єм випуску продукції	Структура продукції	Перемінні витрати	Постійні витрати
Базового періоду: $\sum(VBP_{i0} \times b_{i0}) + A_0$	66000	t ₀	t ₀	t ₀	t ₀
Базового періоду перерахованого на фактичний об'єм виробництва продукції з збереженою базовою структурою: $\sum(VBP_{i1} \times b_{i1}) \times I_{VBP} + A_0$	63675	t ₁	t ₀	t ₀	t ₀
По базовому рівню на фактичний випуск продукції $\sum(VBP_{i1} \times b_{i0}) + A_0$	67285	t ₁	t ₁	t ₀	t ₀
Фактичні при базовому рівні постійних витрат $\sum(VBP_{i1} \times b_{i1}) + A_0$	74828	t ₁	t ₁	t ₁	t ₀
Фактичні звітнього періоду $\sum(VBP_{i1} \times b_{i1}) + A_1$	81510	t ₁	t ₁	t ₁	t ₁

З таблиці 3 видно, що у зв'язку з скороченням випуску продукції на 5% (індекс фізичного об'єму випуску продукції (I_{VBP}) = 0,95) сума витрат зменшилася на 2325 тис. грн. (63 675 - 66 000).

За рахунок зміни структури продукції сума витрат зросла на 3610 тис. грн. (67 285 - 63 675). Це свідчить про те, що в загальному об'ємі виробництва збільшилася частка витратоємкої продукції.

Підвищення рівня питомих змінних витрат причинила збільшення загальна їх суми на 7543 тис. грн. (74 828 - 67 285).

Постійні витрати зросли на 6682 тис. грн. (81 510-74 828), що також з'явилося однією з причин збільшення загальної суми витрат.

Таким чином, загальна сума витрат вище базовій на 15 510 тис. грн. (81 510 - 66 000), або на 23,5%, зокрема за рахунок зміни об'єму виробництва продукції і її структури - на 1285 тис. грн. (67 285 — 66 000), а за рахунок зростання собівартості продукції — на 14 225 тис. грн. (81 510 - 67 285), або на 21,5%.

У свою чергу, собівартість продукції залежить від рівня ресурсоемності виробництва (трудомісткості, матеріаломісткості фондомісткості, енергоемності) і зміни цін на спожиті ресурси у зв'язку з інфляцією. В цілях об'єктивнішої оцінки діяльності підприємств і повнішого виявлення резервів при аналізі собівартості продукції необхідно враховувати вплив зовнішнього інфляційного чинника. Для цього фактична кількість спожитих ресурсів на виробництво продукції потрібно помножити на зміну середнього рівня ціни по кожному виду ресурсів і результати скласти:

$$\Delta Z_{\text{ц}} = \sum (\Delta C_i \times P_{\text{п}})$$

На аналізованому підприємстві за рахунок даного чинника загальна сума витрат на виробництво продукції зросла на 16 810 тис. крб. Отже, за рахунок зниження рівня ресурсоемності продукції (трудомісткості, витрати матеріалів на одиницю продукції) витрати знизилися на:

$$\Delta Z_{\text{р}} = \Delta Z_{\text{заг}} - \Delta Z_{\text{ц}} = 14225 - 16810 = -2585 \text{ тис. грн}$$

В процесі аналізу необхідно оцінити також зміни в структурі по елементам витрат. Зменшення частки заробітної платні і збільшення частки амортизації свідчать про підвищення технічного рівня підприємства, зростання продуктивності праці. Питома вага зарплати скорочується і в тому випадку, якщо збільшується частка комплектуючих деталей, що свідчить про підвищення рівня кооперації і спеціалізацію підприємства.

Як видно з таблиці 3, зростання витрат відбулося по всім елементам, і особливо за матеріальними витратами. Збільшилася сума як змінних, так і постійних витрат. Змінилася декілька і структура витрат: збільшилася частка матеріальних витрат і амортизації основних засобів у зв'язку з інфляцією, а частка зарплати дещо зменшилася.

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. За допомогою якого показника можливо виразити усі витрати на виробництво та реалізацію продукції?
2. Що відноситься до прямих витрат?
3. Які витрати можливо віднести до загальноновиробничих?
4. Що дозволяє виявити аналіз собівартості продукції?
5. Що є об'єктом аналізу собівартості продукції?
6. Які основні показники використовують для аналізу собівартості будівельної продукції, та будівельно-монтажних робіт?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан — це комплексне поняття, яке характеризується системою показників, що відображають наявність, структуру і динаміку майна (активів) будівельної організації, фінансову стійкість, ліквідність і платоспроможність. В умовах ринку значення фінансового стану перетворюється з формального моменту в той, що визначає діяльність будівельної організації.

Фінансовий стан будівельних організацій цікавить як зовнішніх споживачів результатів аналізу (кредиторів, постачальників, інших реальних і потенційних ділових партнерів), так і внутрішніх споживачів (власників засобів, акціонерів). Залежно від споживачів результатів аналізу визначається його зміст. Зовнішні споживачі розташовують в основному даними балансу підприємства, внутрішні, — ставлять завдання і використовують різноманітну інформацію, що дозволяє виявити вплив на фінансовий стан багатьох сторін і чинників виробничо-господарської діяльності.

Дані, підприємства, що містяться в балансі, дозволяють дати оцінку об'єму і динаміки майна, що знаходиться у розпорядженні будівельної організації, а також виділити у складі активів оборотні і в необоротні засоби.

Якщо в будівельній організації спостерігається зростання майна, це може бути обумовлено поряд причин: розширенням виробничої діяльності; інфляційними процесами, впливом переоцінки основних фондів і т.п.

Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються сумою одержаного прибутку і рівнем рентабельності. Чим більше величина прибули і вище рівень рентабельності, тим ефективніше функціонує підприємство, тим стійкіше його фінансовий стан. Тому пошук резервів збільшення прибули і рентабельності — одне з основних завдань в будь-якій сфері бізнесу. Велике значення в процесі управління фінансовими результатами відводиться економічному аналізу.

Основні його завдання:

- систематичний контроль за формуванням фінансових результатів;
- визначення впливу як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників на фінансові результати;
- виявлення резервів збільшення суми прибули і рівня рентабельності і прогнозування їх величини;
- оцінка роботи підприємства по використанню можливостей збільшення прибутку і рентабельності;
- розробка заходів щодо освоєння виявлених резервів.

В процесі аналізу використовуються наступні показники прибутку:

прибуток від реалізації продукції, товарів, послуг (різниця між сумою моржинального прибутку і постійними витратами звітного періоду);

загальний фінансовий результат до виплати відсотків і податків (брутто-прибуток) (фінансові результати від реалізації продукції, робіт і

послуг, доходи і витрати від фінансової і інвестиційної діяльності, внереалізаційні і надзвичайні доходи і витрати);

чистий прибуток - це та її частина, яка залишається у розпорядженні підприємства після сплати відсотків, податків, економічних санкцій і інших обов'язкових відрахувань;

капіталізований (нерозподілений) прибуток - це частина чистого прибутку, який прямує на фінансування приросту активів;

споживаний прибуток — та її частина, яка витрачається на виплату дивідендів, персоналу підприємства або на соціальні програми.

Основні джерела інформації: дані аналітичного бухгалтерського обліку, «Звіт про прибутки і збитки» (форма № 2), «Звіт про зміни капіталу» (форма № 3), відповідні таблиці бізнес-плану підприємства.

В процесі аналізу необхідно вивчити склад прибули, її структуру, динаміку і виконання плану за звітний рік. При вивченні динаміки прибутку слід враховувати інфляційні чинники зміни її суми.

Задача № 1 Аналіз складу і динаміки прибутку

Таблиця 1

Аналіз динаміки и складу прибутку

Показник	Базовий період		Звітний період		Темп зростання прибутку, %
	Сума, грн.	Доля, %	Сума, грн.	Доля, %	
Прибуток від реалізації продукції до сплати відсотків і податків	15477	84,8	18597	83,6	120,0
Відсоткові доходи від інвестиційної діяльності	2850	15,6	3860	17,4	118,8
Сальдо інших операційних доходів і витрат	-500	-2,7	-1060	-4,8	117,7
Сальдо внереалізаційних доходів і витрат	433	2,3	853	3,8	197,0
Надзвичайні доходи і витрати					
Загальна сума бруто-прибутку	18260	100	22250	100	121,85
Відсотки до сплати за використання заємних коштів	2200	12,1	2585	11,6	116,4
Прибуток звітного періоду після сплати відсотків	16040	87,9	19665	88,4	122,6
Податки з прибутку	3480	19,1	4200	18,9	120,7
Економічні санкції по платежам в бюджет	690	3,8	780	3,5	113,0
Чистий прибуток	11870	65,0	14685	66,0	123,7
В тому числі: споживаний прибуток	7120	60,0	8760	59,7	123,0
Нерозподілений прибуток	4750	40,0	5925	40,3	124,7

Як показують дані таблиці , загальна сума бруutto-прибутку за досліджуваний період збільшилася на 21,85%. Найбільшу частку в її складі займає прибуток від реалізації товарної продукції (83,6%). Питома вага інших фінансових результатів складає всього 16,4%, що дещо більше, ніж в минулому періоді.

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. Назвіть основні задачі і джерела даних для виконання аналізу фінансових результатів?
2. Що являється основними джерелами інформації для фінансового аналізу?
3. Охарактеризуйте основні показники прибутку?
4. Назвіть основні джерела резервів зростання прибутку?
5. Яким чином зростання прибутку будівельної організації впливає на її фінансові показники?
6. Чим може бути обумовлено зростання майна будівельної організації?

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 8

АНАЛІЗ ОБ'ЄМІВ І ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Інвестиції — це довгострокове вкладення засобів в активи підприємства з метою збільшення прибутку і нарощування власного капіталу. Вони відрізняються від поточних витрат тривалістю часу, впродовж якого підприємство одержує економічний ефект (збільшення випуску продукції, продуктивності праці, прибутку і т.д.).

Інвестиції мають велике значення не тільки для майбутнього положення підприємства, але і для економіки країни в цілому. З їх допомогою здійснюється розширене відтворення основних засобів як виробничого, так і невиробничого характеру, зміцнюється матеріально-технічна база суб'єктів господарювання. Це дозволяє підприємствам збільшувати об'єми виробництва продукції, нарощувати прибуток, покращувати умови праці і побуту працівників. Від інвестицій залежать собівартість, асортимент, якість, новизна і привабливість продукції, її конкурентоспроможність.

Задача № 1 Аналіз ефективності лізингових операцій

У зв'язку за здійсненням програми приватизації в Україні та формуванням ринкових відносин виникають різні форми кооперативних, акціонерних та орендних переробних підприємств агропромислового комплексу. Для

проведення виробничої діяльності вони мають потребу в різних видах обладнання, інструменту, приладах, транспорті.

У даний час більшість підприємств не можуть здійснювати значні одночасні інвестиції на купівлю дорогих машин і обладнання, вкрай необхідного виробникам. Таким чином, виникає проблема максимального забезпечення переробних підприємств матеріально-технічними засобами при мінімальних фінансових витратах, розв'язати яку можна шляхом організації лізингової діяльності підприємств. Цією проблемою можуть також займатися банківські заклади, промислові підприємства – виробники машин та обладнання, спеціалізовані лізингові фірми і компанії.

Лізинг — один із способів прискореного оновлення основних засобів, що дозволяє підприємству одержати кошти виробництва, не купуючи їх і не стаючи їх власником.

Ефективність лізингових операцій вивчається у лізингодержувача і лізингодавця.

Недоліком лізингу в порівнянні з кредитами банку є його вища вартість, оскільки лізингові платежі, які платить підприємство - лізингодержувач лізинговій установі, повинні покривати амортизацію майна, вартість вкладених грошей і винагороду за обслуговування покупця.

Переваги лізингу для орендаря:

- підприємство-користувач звільняється від необхідності інвестування одноразової крупної суми, а тимчасово вивільнені суми грошових коштів можуть використовуватися на поповнення власного оборотного капіталу, що підвищує його фінансову стійкість;
- гроші, заплачені за оренду, враховуються як поточні витрати, що включаються в собівартість продукції, внаслідок чого на дану суму зменшується прибуток оподаткування;
- підприємство-орендар замість звичайного гарантійного терміну одержує гарантійне обслуговування устаткування на весь термін оренди;
- з'являється можливість швидкого нарощування виробничої потужності, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Крім того, лізинг дає підприємству-орендарю певні не фінансові переваги: для підприємства, що використовує швидко застаріле обладнання (наприклад, обчислювальну техніку), лізинг дозволяє застрахуватися від знецінення цього устаткування.

Лізинг як альтернативний фінансовий прийом замінює джерела довгострокового і короткострокового фінансування. Тому переваги і недоліки лізингових операцій порівнюють в першу чергу з перевагами і недоліками традиційних джерел фінансування інвестицій (довгострокових і середньострокових кредитів).

Розглянемо це на конкретному прикладі.

Припустимо, підприємству необхідно придбати обладнання. Його вартість у лізингодавця - 500 тис. грн. з рівномірною розстрочкою платежу протягом п'яти років, а при покупці на заводі - 400 тис. крб. Якщо

використовувати варіант покупки, то можна одержати кредит в банку на п'ять років під 10% річних. Ставка податку на прибуток - 30%. Потрібно оцінити перевагу лізингу в порівнянні з фінансуванням покупки за рахунок кредитів банку.

Рішення даної проблеми з позиції орендаря зводиться до визначення приведених до поточної дати чистих платежів по обом варіантам і подальшому їх порівнянню.

Для цього необхідно визначити дисконтовану поточну вартість платежів після сплати податку:

а) у разі лізингу

$$L = E_0 + \sum_{i=1}^n \frac{L_t(1 - K_n)}{(1 + r)^i},$$

де L_t - періодичний лізинговий платіж;
 K_n - ставка податку на прибуток;
 E_0 — передоплата;
 r - норма дисконту;

б) у разі покупки за рахунок кредиту

$$K = E_0 + \sum_{i=1}^n \frac{K_t + P_t - P_t \times K_n - A_t \times K_n}{(1 + r)^i} - \frac{SV_n}{(1 + r)^n},$$

де K_t - періодичний платіж по погашенню кредиту;
 P_t - відсотки за кредит в періоді t ;
 $P_t \times K_n$ - податкова пільга по відсоткам за кредит;
 $A_t \times K_n$ - податкова пільга на амортизацію;
 $\frac{SV_n}{(1 + r)^n}$ - сучасна величина залишкової вартості об'єкту на кінець

терміну операції.

Якщо $L < K$, то вигідніше лізинг, і навпаки.

Як видно з таблиці, вигіднішим є лізинг обладнання, так як він дозволяє знизити його вартість на (280 - 265,4 = 14,6 тис. грн.).

При оцінці ефективності лізингу у лізингоодержувача враховуються не тільки економія засобів, але і інші його перераховані переваги. Для цього використовується система приватних і загальних показників, як при оцінці ефективності інвестицій: приріст об'єму продукції, підвищення її якості і конкурентоспроможності, зростання продуктивності праці, прибутку, рентабельності, скорочення терміну окупності і т.д.

Рентабельність лізингу — це відношення суми одержаного прибутку до суми витрат по лізингу.

Термін окупності лізингу для підприємства - лізингоодержувача визначається відношенням суми лізингових платежів до середньорічної суми додаткового прибутку від застосування засобів, що орендуються. Приріст

прибули за рахунок використання лізингового устаткування можна визначити одним з наступних способів:

- помноження фактичної суми прибули на питому вагу продукції яку випустили на лізинговому обладнанні;
  - помноження витрат по лізингу на фактичний рівень рентабельності витрат підприємства;
- помноження зниження собівартості одиниці продукції, проведеної на лізинговому обладнанні, на фактичний об'єм продажів цієї продукції.
- Може бути одержаний не тільки економічний, але і соціальний ефект - полегшення і поліпшення умов праці працівників підприємства.

Порівняльний аналіз ефективності лізингу і банківського кредитування покупки основних засобів

Таблиця 1

Показник	Рік					Разом
	1	2	3	4	5	
Варіант 1						
Лізинговий платіж	100	100	100	100	100	500
Податкова пільга по лізингу	-30	-30	-30	-30	-30	- 150
Вартість лізингу після сплати податку	70	70	70	70	70	350
Дисконтована вартість лізингових платежів (r = 0,1)	63,6	57,8	52,6	47,8	43,5	265,4
Варіант 2						
Повернення кредиту	80	80	80	80	80	400
Залишок кредиту	320	240	160	80	-	-
Відсоток за кредит	40	32	24	16	8	120
Загальна сума платежу	120	112	104	96	88	520
Податкова пільга по відсоткам за кредит	-12	-9,6	-7,2	-4,8	-2,4	-36
Вартість кредиту після сплати податку	108	102,4	96,8	91,2	85,6	484
Амортизація (5 років)	80	80	80	80	80	400
Податкова пільга на амортизацію	-24	-24	-24	-24	-24	-120
Вартість об'єкту після сплати податку	84	78,4	72,8	67,2	61,6	364
Дисконтована вартість лізингових платежів (r = 0,1)	76,4	64,8	54,7	45,9	38,2	280

Ефективність лізингу у лізингодавця також оцінюється за допомогою показників чистого прибутку, рентабельності і терміну окупності інвестицій в лізингові операції.

Прогнозування чистої поточної вартості доходу від лізингової операції для лізингодавця визначається таким чином:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{L_t - L_t \times K_n - A_t \times K_n}{(1+r)^t} - \frac{SV_n}{(1+r)^t} - I_0,$$

де I_0 — початкові інвестиції.

Рентабельність визначається відношенням чистого прибутку (ЧП) до витрат по лізингу (В) в цілому і за кожному договору:

$$R = \frac{\text{ЧП}}{B}$$

Термін окупності витрат по лізингу (t) можна встановити, якщо витрати по лізингу розділити на середньорічну суму чистого прибутку від лізингу:

$$t = \frac{\text{Витрати по лізингу}}{\text{Середньорічна сума чистого прибутку}}$$

Витрати по лізингу у лізингодавця включають вартість придбання основних засобів у виробників, суми відсотків за кредити банку (якщо покупка проводилася за рахунок їх), суми страхових внесків за страхування лізингового майна, суми витрат пов'язаних з гарантованим обслуговуванням зданих в оренду засобів, зарплати персоналу і інших витрат.

Аналізується також ступінь ризику на основі вивчення платоспроможності орендарів і акуратності виконання договірних зобов'язань по попереднім контрактам.

В процесі аналізу необхідно порівняти показники ефективності лізингу по звіту з показниками за договором, встановити відхилення, визначити причини цих відхилень і врахувати їх при укладенні наступних угод.

Питання для перевірки і закріпленні знань

1. Які показники використовують для прогнозування ефективності інвестиційних проектів?
2. Що таке інвестиції і яка задача їх аналізу?
3. Що можна віднести до недоліків лізингу?
4. Що можна віднести до переваг лізингу для орендаря?
5. За допомогою яких показників можна оцінити ефективність лізингу у лізингодавця?

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 1
(ЗАДАЧ № 1,2,3)

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Середньосписочна чисельність робітників (ЧР)															
- базовий	50	60	70	80	90	110	105	106	108	97	87	67	55	58	63
- поточний	70	80	92	99	105	121	120	118	116	124	101	88	76	82	92
Середньорічний виробіток продукції одним робочим, грн.. грн. (РВ)															
- базовий	1,1	2,1	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	1,7	1,8	1,9
- поточний	1,2	2,2	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3	1,8	1,9	2,0
Кількість відпрацьованих днів одним робочим за рік (Д)															
- базовий	183	183	183	183	183	183	183	183	183	183	183	183	185	185	183
- поточний	200	200	200	200	195	195	195	195	195	200	200	200	200	200	195
Середня тривалість зміни, годинах (Т)															
- базовий	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
- поточний	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Середньосписочна чисельність робітників (ЧР)															
- базовий	30	35	40	45	55	65	75	85	95	68	78	91	44	52	67
- поточний	50	55	60	62	75	85	95	105	115	88	98	118	65	73	91
Середньорічний виробіток продукції одним робочим, млн. грн. (РВ)															
- базовий	2,5	2,4	2,3	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7	1,6	1,5	1,4	2,2	2,1	2,0
- поточний	2,7	2,6	2,5	2,0	2,3	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7	1,6	2,0	2,3	2,2
Кількість відпрацьованих днів одним робочим за рік (Д)															
- базовий	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182	182
- поточний	202	202	203	203	215	215	215	215	200	200	201	201	202	202	203
Середня тривалість зміни, годинах (Т)															
Базовий	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
поточний	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5

**ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 2
(ЗАДАЧА № 1)**

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Об'єм виробництва продукції в тис. грн.															
XXX1	300	302	315	325	336	358	325	300	302	460	521	469	338	310	312
XXX2	360	368	395	401	412	469	401	360	368	520	568	578	411	362	348
XXX3	480	420	478	482	493	483	482	480	420	682	603	625	492	489	320
XXX4	660	545	630	651	671	663	651	660	545	732	645	689	551	687	445
XXX5	915	860	915	963	981	992	963	915	860	889	732	763	763	815	860
2. Об'єм реалізації продукції в тис. грн.															
XXX1	305	309	320	336	348	369	336	305	309	478	532	498	336	315	309
XXX2	350	355	382	396	396	432	396	350	355	500	552	532	396	359	365
XXX3	475	417	452	475	482	456	475	475	417	632	578	600	485	465	417
XXX4	670	592	658	678	689	702	678	670	592	756	689	702	778	677	492
XXX5	900	822	900	950	916	974	950	900	822	832	700	732	958	900	822

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1. Об'єм виробництва продукції в тис. грн.															
XXX1	420	581	419	358	325	326	358	460	521	469	325	300	302	460	521
XXX2	580	598	578	412	411	452	469	520	568	568	401	360	368	520	548
XXX3	672	603	485	396	472	593	583	682	613	625	482	480	420	682	613
XXX4	632	745	689	518	651	691	683	742	645	689	651	660	545	762	645
XXX5	689	792	763	602	953	971	962	889	732	753	963	915	860	889	742
2. Об'єм реалізації продукції в тис. грн.															
XXX1	478	532	498	369	336	348	369	305	319	320	478	532	498	369	329
XXX2	510	582	532	412	396	396	432	350	355	389	510	582	532	512	365
XXX3	632	598	600	399	475	482	456	465	427	456	632	598	620	499	417
XXX4	756	689	752	632	678	689	702	670	592	658	756	689	752	632	492
XXX5	832	800	765	782	950	916	974	879	852	901	832	800	785	782	822

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 2 (ЗАДАЧА № 2)

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>1. Об'єм виробництва продукції, тис. грн.</i>															
а) ферми з/б прольотом 18 м.															
- план	5145	5312	5135	5241	5324	5289	5020	4580	4130	4780	4360	4620	5242	5324	4360
- факт	6450	6431	6431	6512	6521	6429	6400	5790	5245	5204	5203	5610	65120	6542	5213
б) ферми з/б прольотом 24 м.															
- план	3223	3560	3210	3012	3025	4520	3050	3269	3175	3540	3210	3025	3025	3024	3210
- факт	1810	1820	1685	1786	1820	2046	1762	1856	1784	1985	1850	1760	1865	1821	1840
<i>2. Реалізація продукції, тис. грн.</i>															
а) ферми з/б прольотом 18 м.															
- план	5275	5300	5420	5212	5423	5425	5275	5891	5278	5249	5313	5216	5242	5413	5275
- факт	6730	5680	5610	5780	6232	6120	6280	5487	4952	5602	5610	5740	5790	6212	6230
б) ферми з/б прольотом 24 м.															
- план	3535	3254	4130	3214	3200	4658	3095	3640	3590	3780	3680	3095	3214	3210	3035
- факт	1712	1860	1750	1860	1956	2148	1812	2140	1953	2150	1769	1872	1860	1946	1812

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
<i>1. Об'єм виробництва продукції тис. грн.</i>															
а) ферми з/б прольотом 18 м.															
- план	5186	5113	5126	5412	5329	5897	5202	4580	4120	4790	4320	4630	5289	4580	5297
- факт	6500	6312	6432	6120	6541	6529	6600	5790	5145	5214	5213	5620	6429	5790	6529
б) ферми з/б прольотом 24 м.															
- план	3030	2560	3210	3125	3024	4210	3000	3259	3175	3540	3250	3045	4520	3269	4210
- факт	1700	1600	1682	1865	1821	2456	1720	1856	1754	1985	1850	1750	2046	1856	2456
<i>2. Реалізація продукції, тис. грн.</i>															
а) ферми з/б прольотом 18 м.															
- план	5225	5600	5470	5412	5423	5265	5275	5941	5278	5269	5213	5136	5425	5891	5465
- факт	6230	5780	5610	5890	62132	6200	6230	5497	4952	5612	5210	5410	6120	5487	6100
б) ферми з/б прольотом 24 м.															
- план	3035	3154	4120	3254	3210	4528	3935	3640	3580	3760	3890	3935	4658	3640	4628
- факт	1712	1860	1760	1860	1956	2478	1812	2150	1963	2160	1659	1712	2148	2140	2178

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 3 (ЗАДАЧА № 1)

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
РОБОТИ															
1. арматурні:	58,25	53,65	66,2	67,89	54,69	82,6	49,3	68,9	56,4	42,6	43,5	48,6	49,6	52,9	54,6
II розряд	40,77	37,4	44,9	42,29	39,39	55,0	32,5	42,5	31,6	28,6	28,7	28,6	32,4	36,2	38,5
IV розряд	17,48	16,25	21,3	25,6	15,3	27,6	16,8	26,4	24,8	14,0	14,8	20,0	17,2	16,7	16,1
2. опалубні:	368,9	425,8	536,7	485,6	379,4	512,6	628,6	639,2	672,6	599,3	368,9	425,8	429,6	503,5	624,9
II розряд	157,1	203,6	288,1	262,4	187,8	293,0	301,6	289,5	312,5	254,6	157,1	203,6	212,5	215,8	268,7
III розряд	36,0	42,0	53,0	48,0	37,0	51,0	62,0	63,0	67,0	59,0	36,0	42,0	38,9	63,5	42,6
IV розряд	175,8	180,2	195,6	175,2	154,6	168,6	265	286,7	293,1	285,7	175,8	180,2	178,2	224,2	313,6
3. бетонні:	21,6	36,5	38,7	26,4	37,2	40,9	25,6	32,4	28,9	39,4	42,8	48,6	52,4	58,4	48,7
II розряд	11,2	15,8	16,7	12,3	16,4	22,5	10,2	16,2	12,4	15,2	23,9	28,3	27,5	32,2	24,3
IV розряд	10,4	20,7	22,0	14,1	20,8	18,4	15,4	16,2	16,5	24,2	18,9	20,3	24,9	26,2	24,4
РОБІТНИКИ															
1. арматурники:	3	3	4	4	3	5	2	3	3	2	2	3	3	3	4
III розряду	1	1	2	2	2	3	1	2	2	1	1	2	1	1	2
IV розряду	2	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	2
2. опалубники:	12	15	20	17	13	22	24	25	22	21	20	19	12	15	20
II розряду	3	4	5	5	4	7	10	11	9	10	6	4	3	4	5
III розряд	5	5	10	8	5	10	6	6	7	6	6	5	5	5	10
IV розряд	4	4	5	4	4	5	8	8	6	5	8	10	4	4	5
3. бетонники	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2
III розряду	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1
IV розряду	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1

Продовження додатку Г

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
	РОБОТИ														
1. арматурні:	75,6	62,8	54,2	70,6	68,5	56,7	58,25	53,65	66,2	67,89	54,69	82,6	50,3	68,9	56,4
II розряд	52,5	48,8	40,8	36,7	45,5	39,9	40,77	37,4	43,9	42,29	39,39	55,0	32,5	42,5	31,6
IV розряд	23,1	14,0	13,4	33,9	23,0	16,8	17,48	16,25	22,3	25,6	15,3	27,6	17,8	26,4	24,8
2. опалубні:	628,6	639,2	672,6	599,3	578,6	536,8	368,9	425,8	536,7	485,6	379,4	512,6	628,6	539,2	572,8
II розряд	301,6	289,5	312,5	254,6	248,6	245,2	157,1	203,6	288,1	272,4	187,8	293,0	321,6	259,5	312,5
III розряд	62,0	63,0	67,0	59,0	57,0	53,0	36,0	42,0	53,0	48,0	37,0	51,0	63,0	63,0	67,2
IV розряд	265	286,7	293,1	285,7	273,0	238,6	175,8	180,2	195,6	165,2	154,6	168,6	244,0	216,7	193,1
3. бетонні:	50,3	48,6	52,4	58,4	48,7	48,9	21,6	36,5	37,7	26,4	37,2	40,9	25,6	32,4	28,9
II розряд	25,1	28,3	27,5	32,2	24,3	35,7	11,2	15,8	16,7	12,3	16,4	22,5	10,2	16,2	12,4
IV розряд	25,2	20,3	24,9	26,2	24,4	13,2	10,4	20,7	21,0	14,1	20,8	18,4	15,4	16,2	16,5
	РОБІТНИКИ														
1. арматурники:	2	3	3	2	2	3	3	3	4	4	3	5	2	3	3
III розряду	1	2	2	1	1	2	1	1	2	2	2	3	1	2	2
IV розряду	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1
2. опалубники:	24	25	22	21	20	19	12	15	20	17	13	22	24	25	22
II розряду	10	11	9	10	6	4	3	4	5	5	4	7	10	11	9
III розряд	6	6	7	6	6	5	5	5	10	8	5	10	6	6	7
IV розряд	8	8	6	5	8	10	4	4	5	4	4	5	8	8	6
3. бетонники	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	3	3
III розряду	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	1
IV розряду	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 3 (ЗАДАЧІ № 2,3,4)

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Середньорічна чисельність ППП															
план	150	155	160	165	166	167	169	170	172	175	180	185	151	162	168
факт	152	155	161	165	166	169	169	175	172	180	175	185	158	174	182
в т.ч. робочих															
план	120	125	121	110	110	113	113	118	120	124	131	136	112	125	132
факт	125	128	128	115	100	115	119	119	122	128	136	142	116	128	137
Відпрацьованих днів одним робочим за рік															
план	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225
факт	220	215	216	218	215	214	213	212	220	216	218	215	214	213	212
Середня тривалість робочого дня, г.															
план	7,8	7,7	7,9	7,8	7,9	7,6	7,8	7,6	7,9	7,8	7,9	7,6	7,8	7,7	7,9
факт	7,5	7,5	7,6	7,5	7,5	7,5	7,5	7,4	7,6	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,6
Виробництво продукції в цінах базового періоду, тис. грн.															
план	2258	2358	2457	2547	2650	2784	2862	2968	3012	3245	3345	3524	2369	2894	3012
факт	2346	2569	2632	2785	2831	2365	2412	2654	2687	2687	3125	3124	3254	3687	3978

Продовження додатку Д

Показники	Варіанти													
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Середньорічна чисельність ППП														
план	175	180	185	151	162	168	165	166	167	169	182	185	178	159
факт	180	175	185	158	174	182	165	166	169	169	190	198	165	168
в т.ч. робочих														
план	118	120	124	131	125	104	111	126	112	125	132	131	125	104
факт	119	122	128	136	132	118	126	132	116	128	137	136	132	118
Відпрацьованих днів одним робочим за рік														
план	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225	225
факт	220	215	216	218	215	214	213	212	220	216	218	215	220	215
Середня тривалість робочого дня, г.														
план	7,8	7,7	7,9	7,8	7,9	7,6	7,8	7,6	7,9	7,8	7,9	7,6	7,8	7,7
факт	7,5	7,5	7,6	7,5	7,5	7,5	7,5	7,4	7,6	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Виробництво продукції в цінах базового періоду, тис. грн.														
план	2650	2784	2862	2968	3012	3245	3345	3524	2862	2968	3014	3698	4123	3987
факт	2831	2365	2412	2654	2687	2687	3125	3124	2412	2654	2015	2547	2598	2685

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 4

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
БСК „Мирга”															
9-ти поверховий житловий будинок згідно нормативу	24	23	22	20	22	22	18	20	20	22	21	20	21	22	19
план	22	20	20	21	23	20	19	18	18	20	20	22	18	20	15
факт	21	19	18	17	28	16	17	15	14	17	15	14	17	15	16
Сервісний центр															
згідно нормативу	8	6	7	9	10	10	11	9	9	10	9	10	12	12	11
план	7	5	5	8	8	8	9	6	8	9	8	7	10	11	9
факт	6	4	6	7	9	7	8	5	7	14	5	6	11	8	7
Торговий комплекс															
згідно нормативу	10	12	12	11	9	10	9	10	11	13	14	10	10	11	9
план	7	10	11	9	8	9	8	9	10	12	13	8	8	9	6
факт	6	11	8	7	7	14	5	8	9	14	12	9	7	8	5
Ремонтний завод															
Головний корпус згідно нормативу	23	23	23	23	23	22	24	23	24	23	21	19	19	19	18
план	22	21	20	19	18	20	20	20	20	20	20	18	18	18	15
факт	20	18	17	18	15	19	22	21	18	18	21	16	20	22	20
Склад готової продукції															
згідно нормативу	12	12	12	15	15	15	16	16	15	16	17	17	13	13	15
План	10	12	11	12	13	14	15	15	14	14	16	15	10	10	13
факт	11	10	10	14	14	12	12	13	12	12	20	16	12	9	12
Дитячий садок															
згідно нормативу	26	26	26	24	24	23	22	22	22	20	20	20	20	20	25
План	25	24	25	23	24	21	20	19	19	19	18	19	18	19	24
факт	24	23	23	22	25	20	21	18	17	23	23	22	21	23	26

Продовження додатку Е

Показники	Варіанти													
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
БСК „Мирга” <i>9-ти поверховий житловий будинок</i>														
згідно нормативу	22	21	20	21	22	24	23	22	20	22	22	24	24	24
план	20	20	22	18	20	22	20	20	21	23	20	22	20	20
факт	17	15	14	17	15	21	19	18	17	28	16	21	17	18
<i>Сервісний центр</i>														
згідно нормативу	10	12	12	11	9	10	9	10	11	13	14	10	10	11
план	7	10	11	9	8	9	8	9	10	12	13	8	8	9
факт	6	11	8	7	7	14	5	8	9	14	12	9	7	8
<i>Торговий комплекс</i>														
згідно нормативу	8	6	7	9	10	10	11	9	9	10	9	10	12	12
план	7	5	5	8	8	8	9	6	8	9	8	7	10	11
факт	6	4	6	7	9	7	8	5	7	14	5	6	11	8
Ремонтний завод <i>Головний корпус</i>														
згідно нормативу	24	22	20	20	20	19	23	23	24	24	23	22	25	25
план	20	20	18	18	18	15	21	21	20	19	19	20	22	23
факт	18	21	16	20	22	20	20	17	17	18	15	19	18	21
<i>Склад готової продукції</i>														
згідно нормативу	16	15	15	16	16	13	13	15	12	12	12	15	15	10
план	14	14	14	16	15	10	11	10	11	10	11	12	13	8
факт	13	12	12	20	16	12	9	12	11	9	10	14	14	9
<i>Дитячий садок</i>														
згідно нормативу	22	23	22	22	22	20	25	26	26	26	24	24	23	22
план	19	19	18	19	18	19	24	25	24	25	23	24	21	20
факт	17	23	23	22	21	23	26	24	23	23	22	25	20	20

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 5

Аналіз наявності і рухи основних фондів

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Наявність основних фондів на початок року в тис. грн.															
Всього	28366	34039	39712	45385	51058	62405	25698	32456	42154	54872	26367	32039	37712	43385	49058
В т.ч.															
виробничих	18920	22704	26488	30272	34056	41624	16458	17569	32956	36557	17920	21704	25488	29272	33056
невиробничих	9447	11335	13224	15113	17002	20781	9240	14887	9198	18315	8447	10335	12224	14113	16002
2. Поступило і введено в експлуатацію в звітному році в тис. грн.															
Всього	1900	2090	2300	2529	2781	3338	1820	2245	2845	3056	1800	1990	2200	2429	2681
В т.ч.															
виробничих	668	735	1808	1889	1978	2173	587	1365	1754	1369	568	635	1708	1789	1878
невиробничих	1232	1355	492	640	803	1165	1233	880	1091	1687	1132	1255	392	640	803
3. Вибуло звітному році в тис. грн.															
Всього	220	240	260	290	320	380	210	250	245	360	220	240	260	290	320
В т.ч.															
виробничих	100	110	120	130	140	160	100	150	112	180	100	110	120	130	140
невиробничих	120	130	140	160	180	220	110	100	133	180	120	130	140	160	180

Продовження додатку Ж

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1. Наявність основних фондів на початок року в тис. грн.															
Всього	26367	32039	37712	43385	49058	60405	31256	42589	50126	52478	62405	25698	39712	45385	43385
В т.ч.															
виробничих	17920	21704	25488	29272	33056	40624	23271	29020	27981	28891	41624	16458	26488	30272	29272
невиробничих	8447	10335	12224	14113	16002	19781	7985	13569	22145	23587	20781	9240	13224	15113	14113
2. Поступило і введено в експлуатацію в звітному році в тис. грн.															
Всього	1800	1990	2200	2429	2681	3138	2563	3215	2518	1986	3338	1820	2300	2229	2029
В т.ч.															
виробничих	568	635	1708	1789	1878	2073	1994	2018	1912	896	2173	587	1808	1889	1789
невиробничих	1232	1355	492	640	803	1065	569	1197	606	1090	1165	1233	492	340	240
3. Вибуло звітному році в тис. грн.															
Всього	220	240	260	290	320	400	380	290	245	240	380	210	260	290	190
В т.ч.															
виробничих	100	110	120	130	140	160	160	130	112	110	160	100	120	130	130
невиробничих	120	130	140	160	180	240	220	160	133	130	240	110	140	160	160

Аналіз структури і технічного стану основних виробничих фондів, тис. грн.

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Будівлі:															
На початок року	6603	7923	9244	10564	11885	14526	5760	6149	11535	12795	12526	8145	10157	9793	10112
На кінець року	6740	8088	9436	10784	12132	14829	3234	5210	13219	16410	12829	2795	14749	7751	8255
2. Споруди:															
На початок року	1040	1248	1456	1664	1873	2289	823	878	1648	1827	2589	1163	1451	1399	1444
На кінець року	1052	1262	1472	1683	1893	2314	462	744	460	916	2314	399	678	1107	1179
3. Передавальні пристрої:															
На початок року	548	658	768	877	987	1206	494	527	988	1096	1106	698	871	839	866
На кінець року	565	678	791	904	1017	1243	277	447	276	549	1143	239	407	664	708
4. Машини і устаткування															
На початок року	10255	12306	14357	16408	18459	22561	8887	9487	17796	19741	22561	12366	15671	15110	15601
На кінець року	10636	12763	14890	17017	19144	23399	4989	8039	14967	19890	23399	14312	17327	11958	12737
5. Транспортні засоби:															
На початок року	227	272	317	363	406	499	165	175	329	365	499	232	290	279	289
На кінець року	233	280	327	373	420	513	94	149	92	183	513	79	135	221	236
6. Інструменти і інші основні фонди:															
На початок року	247	297	346	396	444	543	329	353	660	733	553	467	580	561	579
На кінець року	262	285	126	127	288	339	184	298	184	367	149	161	273	444	472
7. Коефіцієнт зносу:															
На початок року	0,29	0,31	0,30	0,33	0,35	0,37	0,29	0,33	0,31	0,29	0,37	0,30	0,29	0,31	0,35
На кінець року	0,31	0,32	0,32	0,35	0,39	0,39	0,31	0,35	0,32	0,31	0,39	0,32	0,31	0,32	0,39

Продовження додатку 3

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1. Будівлі:															
На початок року	6703	8023	9344	11564	10885	12526	8145	10157	9793	10112	6703	7923	10244	11535	12795
На кінець року	6740	8088	9336	11784	11132	12829	2795	4749	7751	8255	6940	8288	10436	13219	16410
2. Споруди:															
На початок року	940	1148	1356	1664	1873	2289	1163	1451	1399	1444	1240	1348	1456	1648	1827
На кінець року	952	1162	1372	1683	1893	2314	399	678	1107	1179	1252	1262	1472	460	916
3. Передавальні пристрої:															
На початок року	548	658	768	877	987	1206	698	871	839	866	548	688	868	988	1096
На кінець року	565	678	791	904	1017	1243	239	407	664	708	565	788	891	276	849
4. Машини і устаткування															
На початок року	9255	11306	13357	16408	19459	23561	12566	15671	15110	15601	11255	12306	14357	17796	17741
На кінець року	9636	11763	13890	17017	20144	24399	13312	16327	11958	12737	11636	12763	14890	14967	17890
5. Транспортні засоби:															
На початок року	227	272	317	363	406	499	232	290	279	289	227	272	417	329	265
На кінець року	233	280	327	373	420	513	79	135	221	236	233	280	427	92	183
6. Інструменти і інші основні фонди:															
На початок року	247	297	346	396	444	543	467	580	561	579	247	297	346	660	533
На кінець року	262	285	260	270	288	339	161	273	444	472	262	285	126	184	267
7. Коефіцієнт зносу:															
На початок року	0,29	0,31	0,30	0,33	0,35	0,37	0,30	0,29	0,31	0,35	0,29	0,31	0,35	0,31	0,29
На кінець року	0,31	0,32	0,32	0,35	0,39	0,39	0,32	0,31	0,32	0,39	0,31	0,32	0,36	0,32	0,31

Анализ технической оснащенности предприятия и анализ фондоотдачи

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Об'єм БМР															
тис. грн.															
минулий рік	34190	41028	47866	54704	61542	75218	42560	31569	54704	36789	41028	47866	30569	54824	66789
звітний рік за															
планом	34550	41460	48370	55280	62190	76010	42897	32156	55280	37180	41560	49370	31146	55298	67180
фактично	35200	42200	49200	56300	63300	77400	43215	33200	56300	38624	42300	50200	32200	57300	78624
2. Середня вартість ОПФ:															
минулий рік	18845	22614	26383	30152	33921	41459	21487	18845	33921	18845	22614	26383	18945	33721	15845
звітний рік за															
планом	18865	22638	26411	30184	33957	41503	21587	18865	33957	18865	22638	26411	18965	33857	15865
фактично	19260	23112	26964	30816	34668	43312	22160	19260	34668	19260	23112	26964	19265	34668	17260
2.1 В т.ч. активної частини:															
минулий рік	10494	12593	14692	16790	18889	23086	10231	11256	17654	10494	12583	14592	12256	17458	11494
звітний рік за															
планом	10594	12713	14832	16951	19070	23308	10356	11456	18021	10594	12613	14732	12456	18123	11594
фактично	10780	12940	15100	17250	19400	23700	10780	12300	19365	10780	12940	15120	13303	19365	12780
3. Чисельність робітників, людина:															
минулий рік	3169	3802	4436	5070	5704	6970	3215	3802	5704	3115	3802	4436	3402	4704	3215
звітний рік за															
планом	3168	3800	4435	5068	5702	6969	3200	3800	5702	3100	3820	4445	3600	4702	3300
фактично	3147	3777	4406	5036	5665	6924	3147	3777	5665	3147	3767	4416	3777	5665	3150
4. Коефіцієнт змінності робітників															
минулий рік	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
звітний рік за															
планом	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	,0
фактично	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1. Об'єм БМР тис. грн.															
минулий рік	75228	42560	32456	41028	47866	30569	54794	36789	54824	66789	34290	41228	47766	32570	56714
звітний рік за															
планом	76010	42897	32874	41560	49370	31146	56280	37180	55298	67180	34550	41560	48370	32156	55280
фактично	77300	43215	33116	42300	50200	32200	56350	38624	57300	78624	35210	42300	49200	33200	56300
2. Середня вартість ОПФ:															
минулий рік	41259	21487	19856	22614	26383	18945	31921	18845	33721	15845	18745	22614	26383	18745	33821
звітний рік за															
планом	41503	21587	20112	22638	26411	18965	32957	18865	33857	15865	18665	22638	26411	18865	33957
фактично	43512	22160	20369	23112	26964	19265	34648	19260	34668	17260	19460	23112	26964	19250	34668
2.1 В т.ч. активної частини:															
минулий рік	23086	11231	10236	12583	14592	12256	18654	10494	17458	11494	10494	13593	14692	11256	17654
звітний рік за															
планом	23308	11356	10365	12613	14732	12456	19021	10594	18123	11594	10594	12813	14832	11456	18021
фактично	23700	11780	10589	12940	15120	13303	20365	10780	19365	12780	10780	12940	15100	12300	19365
3. Чисельність робітників, людина:															
минулий рік	6978	3225	3654	3802	4436	3402	5704	3335	4704	3215	3269	3802	4436	3802	5704
звітний рік за															
планом	6969	3100	3521	3820	4445	3600	5702	3400	4702	3300	3268	3800	4435	3800	5702
фактично	6934	3157	3645	3767	4416	3777	5665	3547	5665	3150	3247	3777	4406	3777	5665
4. Коефіцієнт змінності робітників															
минулий рік	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
звітний рік за															
планом	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
фактично	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 6

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Оплата праці, тис.грн															
план	983	875	845	795	879	1098	987	8745	7541	1047	1074	999	678	641	784
факт	1180	1023	1054	963	1124	1259	1198	12698	9852	1236	1302	1254	954	925	987
Матеріальні витрати, тис. грн															
план	35600	44352	42012	32456	32687	41023	42564	41236	40365	39874	38745	35478	32569	31025	45268
факт	45680	52014	50478	46878	40258	56874	53687	60123	50128	49874	46587	49258	49998	45214	52368
Інші витрати, тис. грн															
план	11130	10587	9874	10569	10478	9258	9365	10236	10874	8639	8745	7896	7458	7985	8547
факт	12345	11987	10874	11547	11587	10698	10987	11547	11698	9587	9987	10547	9685	9874	10369
Від продукції А															
за планом															
перемінні	2750	3250	2454	3040	3500	2760	2654	3810	2550	2400	2940	2840	2780	2600	3750
постійні	1144	1157	1235	1320	1550	1230	1150	1500	1235	1265	1123	1200	1120	1150	1156
фактично															
перемінні	3545	4776	3158	4020	4255	3160	3235	4270	3225	3058	3240	3260	3142	3256	4265
постійні	1254	1265	1252	1425	1265	1450	1240	1630	1254	1252	1280	1540	1254	1205	1547
Об'єм виробництва															
за планом															
фактично	9000	9000	10000	10000	10000	10000	10000	11000	10000	10000	10000	10000	9000	1000	9000
	11000	10000	13000	13000	12000	13000	13000	13000	12000	13000	12000	13000	11000	13000	11000
Від продукції В															
за планом															
перемінні	1820	2165	1755	2150	2140	1834	1965	2155	1688	1655	1853	1878	1845	1755	1623
постійні	615	965	550	850	823	1204	1135	930	844	650	725	758	654	754	523
фактично															
перемінні	1965	2850	2775	2140	2554	2547	2488	3064	1952	1850	2254	2100	1980	1880	1750
постійні	1155	1165	1135	1000	1254	1335	1356	1540	1055	930	1055	1060	1200	1190	1054
Об'єм виробництва															
за планом															
фактично	9000	9000	9000	9000	10000	9000	1000	1000	10000	9000	10000	10000	9000	10000	10000
	6500	6500	7500	6700	6550	6500	6500	7500	7500	6500	5700	5700	6500	7500	8700

Продовження додатку Л

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Оплата праці, тис. грн															
план	1027	1044	976	778	741	784	787	8745	7541	687	833	825	745	795	859
факт	1132	1202	1154	1054	1025	1187	1098	12698	9852	1025	1080	1065	1024	1063	1023
Матеріальні витрати, тис. грн															
план	39675	37745	35478	31569	30025	42268	42464	43236	39365	41235	32600	44352	42012	32456	31254
факт	48874	45587	49258	48998	44214	51358	51687	59123	49128	50236	44680	52014	50478	46878	48745
Інші витрати, тис. грн															
план	8639	8745	7896	7458	7985	8547	9365	10236	10874	10456	11130	10587	9874	10569	10874
факт	9587	9987	10547	9685	9874	10369	10987	11547	11698	11874	12345	11987	10874	11547	12036
Продукція А															
<i>за планом</i>															
перемінні	2800	2700	2600	2500	2400	2900	3000	3500	3250	2700	3240	2454	2860	2654	3800
постійні	1200	1100	1150	1235	1265	1125	1350	1550	1247	1154	1157	1235	1230	1150	1500
<i>фактично</i>															
перемінні	3260	3152	3256	3125	3058	3250	4050	4255	4169	3545	4876	3158	3260	3235	4260
постійні	1540	1254	1205	1254	1252	1280	1525	1265	1154	1254	1365	1252	1440	1240	1640
<i>Об'єм виробництва, шт</i>															
за планом	10000	9000	1000	10000	10000	10000	10000	10000	9000	9000	9000	10000	10000	10000	11000
фактично	13000	11000	13000	12000	13000	12000	13000	12000	11000	11000	10000	13000	13000	13000	13000
Продукція В															
<i>за планом</i>															
перемінні	1850	1845	1755	1678	1625	1823	2050	2140	2155	1840	2065	1750	1864	1965	2150
постійні	750	654	754	844	550	725	850	823	925	615	865	550	1284	1135	930
<i>фактично</i>															
перемінні	2100	1980	1880	1942	1850	2154	2100	2564	3015	1975	2850	2875	2547	2498	3054
постійні	1000	1200	1190	1024	900	1050	1000	1254	1465	1150	1265	1135	1345	1456	1500
<i>Об'єм виробництва, шт</i>															
за планом	10000	9000	10000	10000	9000	10000	9000	10000	10000	9000	9000	9000	9000	1000	1000
фактично	5700	6500	7500	7500	6500	5700	6700	6550	7500	6500	6500	7500	6500	6500	6500

ВАРІАНТИ ВИХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 7

Показники	Варіанти														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Прибуток від реалізації продукції до сплати відсотків і податків базовий період звітний період															
	14478 17564	14254 16547	13245 15478	13569 15879	12478 16987	15789 18325	11236 13254	11365 13478	11987 13789	12036 13548	13069 15687	15987 19021	14652 17021	11698 13047	12047 14659
Відсоткові доходи від інвестиційної діяльності базовий період звітний період															
	2756 3012	2631 3015	2456 2963	2487 3012	3102 3514	2854 3058	2658 3047	2014 2518	2345 2687	2456 2963	2567 3098	2487 2901	2547 3069	2698 3214	2487 2965
Сальдо внереалізаційних та інших операційних доходів і витрат базовий період звітний період															
	-65 -102	-64 -112	-60 -120	-71 -114	-62 -156	-52 -123	-51 -125	-68 -203	-69 -156	-78 -214	-69 -154	-58 -154	-56 -250	-85 -158	-82 -165
Відсотки до сплати за використання заємних коштів базовий період звітний період															
	2210 2582	2156 2487	2314 2598	2315 2547	2215 2597	2211 2564	2098 2456	2187 2487	2236 2687	2214 2654	2187 2398	2157 2465	2047 2365	2258 2531	2054 2378
Податки з прибутку базовий період звітний період															
	3482 4214	2654 2987	3254 4123	3102 3987	3287 4169	2874 2965	3065 3365	2874 3214	2536 2874	2036 2365	3214 4018	3387 4019	3345 4103	3218 4203	3254 4287
Економічні санкції по платежам в бюджет базовий період звітний період															
	650 750	660 760	670 775	680 780	685 785	645 712	652 715	653 718	654 720	632 728	633 809	662 752	663 756	654 752	655 780

Продовження додатку М

Показники	Варіанти														
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Прибуток від реалізації продукції до сплати відсотків і податків															
базовий період	15478	14284	12245	14569	12478	14789	10236	15578	15254	13245	14569	12672	15569	11478	13054
звітний період	18564	16947	14478	16879	16987	17325	12254	18564	17547	15478	16889	16987	18325	13454	15963
Відсоткові доходи від інвестиційної діяльності															
базовий період	2656	2685	2436	2447	3102	2764	2658	2687	2601	2424	2447	3102	2854	2658	2574
звітний період	3012	3015	2963	3012	3514	3058	3047	3012	3015	2963	3012	3514	3058	3047	3102
Сальдо внереалізаційних та інших операційних доходів і витрат															
базовий період	-69	-78	-69	-58	-56	-85	-82	-65	-64	-60	-71	-62	-52	-51	-68
звітний період	-156	-214	-154	-154	-250	-158	-165	-102	-112	-120	-114	-156	-123	-125	-203
Відсотки до сплати за використання заємних коштів															
базовий період	2236	2214	2187	2157	2047	2258	2054	2210	2156	2314	2315	2215	2211	2098	2187
звітний період	2687	2654	2398	2465	2365	2531	2378	2582	2487	2598	2547	2597	2564	2456	2487
Податки з прибутку															
базовий період	2874	3065	2874	2536	2036	3482	2654	3254	3102	3287	2874	2536	2036	3214	3054
звітний період	2965	3365	3214	2874	2365	4214	2987	4123	3987	4169	3214	2874	2365	4018	4156
Економічні санкції по платежам в бюджет															
базовий період	685	645	652	653	654	632	632	633	662	663	654	655	650	660	670
звітний період	785	712	715	718	720	728	728	809	752	756	752	780	750	760	775

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Єршова Н.Ю., Портна О.В. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2020. 312 с.
2. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. Київ : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. 204 с.
3. Колесников О.В. Економіко-фінансова діяльність будівельних підприємств : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 240с.
4. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
5. Організація і методика економічного аналізу : підручник / за ред. Т.Д. Косової. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 528с.
6. Непочатенко О.О., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272с.
7. Окландер Т.О., Педько І.А., Камбур О.Л. Економіка будівельного підприємства : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 363с.
8. Сіменко І.В. Аналіз господарської діяльності. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 384 с.
9. Сіменко І.В., Косової Т.Д. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 384 с.
10. Сулим М.В., Пенцак О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : підручник Львів : Новий Світ-2000, 2019. 332 с.
11. Черниш С.С. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 310с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Єршова Н.Ю., Портна О.В. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2020. 312 с.
2. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
3. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація будівництва : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с.
4. Косар Н.С., Мних О.Б., Крикавський Є.В., Леонова С.В. Маркетингові дослідження : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 460 с.
5. Організація і методика економічного аналізу : підручник / за ред. Т.Д. Косової. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 528с.
6. Непочатенко О.О., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272с.
7. Окландер Т.О., Педько І.А., Камбур О.Л. Економіка будівельного підприємства : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 363с.

8. Сіменко І.В. Аналіз господарської діяльності. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 384 с.

9. Сулим М.В., Пенцак О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : підручник Львів : Новий Світ-2000, 2019. 332 с.

10. Черниш С.С. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 310с.

Додаткова:

11. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2000. 360 с.

12. ДСТУ ISO 9001: 2015. Система управління якістю. Вимоги. [Чинний від 2015–12–31]. Вид. офіц. Київ : ДП УкрНДНЦ, 2016. 31 с.

13. ДБН А.2.2-3:2014. Склад та зміст проектної документації на будівництво. [Чинні від 2014-10-01]. Вид. офіц. Київ : Мінрегіон України, 2014. 25 с.

14. ДБН А.3.1-5-2016. Управління, організація і технологія. Організація будівельного виробництва. [Чинний від 2016–05–05]. Вид. офіц. Київ : Мінрегіон України , 2016. 52с.

15. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. Київ : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. 204 с.

16. Колесников О.В. Економіко-фінансова діяльність будівельних підприємств : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 240с.

17. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності : практикум. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 156 с.

18. Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/pricing/koshtorysni-normy-ukrayiny/koshtorysni-normy-ukrayiny-z-vyznachennya-vartosti-budivnyctva/koshtorysni-normy-ukrayiny-nastanova-z-vyznachennya-vartosti-budivnyctva/>

19. Кошторисні норми України на експлуатацію будівельних машин та механізмів. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/pricing/koshtorysni-normy-ukrayiny/koshtorysni-normy-ukrayiny-z-vyznachennya-vartosti-budivnyctva/koshtorysni-normy-ukrayiny-na-ekspuataczyu-budivelnih-mashyn-ta-mehanizmiv/>

20. Кошторисні норми України. Настанова щодо розроблення елементних ресурсних кошторисних норм на будівельні роботи. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/pricing/koshtorysni-normy-ukrayiny/koshtorysni-normy-ukrayiny-z-vyznachennya-vartosti-budivnyctva/koshtorysni-normy-ukrayiny-nastanova-z-rozroblennya-resursnyh-elementnyh-koshtorysnyh-norm/>

21. Кошторисні норми України на будівельні роботи. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/pricing/koshtorysni-normy-ukrayiny/koshtorysni-normy-ukrayiny-z-vyznachennya-vartosti-budivnyctva/koshtorysni-normy-ukrayiny-na-budivelni-roboty/>.

22. Лазоренко Л.В. Методологія розробки та прийняття раціональних управлінських рішень. Київ : НАУ, 2001. 38 с.
23. Сіменко І.В., Косової Т.Д. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 384 с.
24. Marynenko N, Tsikh H. Economic theory : Handbook. Ternopil : TNTU, 2012. 208 p.
25. Joel Mokyr The Economics of the Industrial Revolution (Routledge Revivals). London : Kindle, 2018, 282p.
26. Waldman E., Don E. Industrial organization : theory and practice. Boston : Pearson Education, 2016, 42p.

Інформаційні джерела:

1. Верховна Рада України: веб-сайт URL: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. Державні будівельні норми: веб-сайт URL: <https://dbn.co.ua>
3. Міністерство фінансів України: веб-сайт URL: [http:// www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)
4. Офіційний веб-портал. Міністерства розвитку громад та територій України: веб-сайт URL: <http://www.minregion.gov.ua>
5. Офіційний веб-портал. Державна служба статистики України. веб-сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Система електронного забезпечення навчання ЗНУ. Курс Аналіз виробничо-господарської діяльності будівельних організацій URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=9911>

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Данкевич Наталія Олександрівна

**АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Методичні вказівки
до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти магістр
спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Рецензенти: *В.І. Анін, О.Г. Добровольська*
Відповідальний за випуск *І.А. Арутюнян*
Коректор *Н.О. Данкевич*